

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Rzeszów, dnia 4 sierpnia 2016 r.

Poz. 2761

UCHWAŁA NR XX/143/16 RADY MIEJSKIEJ W BRZOSTKU

z dnia 14 lipca 2016 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2019 dla Gminy Brzostek

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 i art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 446) w związku z art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.) - po uzyskaniu pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Przemyślu - Rada Miejska w Brzostku, uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2019 dla Gminy Brzostek" stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Brzostku.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podkarpackiego.

Przewodniczący Rady

Mateusz Domaradzki

Załącznik nr 1 do Uchwały nr
Rady Miejskiej w Brzostku
z dnia

Wejewódzki Urząd Ochrony Zabytków
z siedzibą w Przemyślu
Delegatura w Rzeszowie
35-064 Rzeszów, ul. Mickiewicza 7
tel./fax 17 853-94-61, 17 853-94-62
NIP: 795-20-71-175

Załącznik nr 1.....
do pisma/postanowienia/decyzji.....
L. dz. UOZ-R 2-4.5120.4.2016.....
z dnia 13.07.2016.....

Z upoważnienia
Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
Bartosz Podubny
Zastępca Podkarpackiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2016-2019 DLA GMINY BRZOSTEK

Spis treści

1. WSTĘP	4
2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	6
3. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ	9
4. FORMY PRAWNE OCHRONY ZABYTKÓW.....	12
5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	15
5.1 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM:.....	15
5.2 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM.....	17
5.3 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE POWIATU	31
5.4 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY	32
6. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY BRZOSTEK	34
6.1 CHARAKTERYSTYKA GMINY BRZOSTEK	34
6.2 RYS HISTORYCZNY GMINY BRZOSTEK.....	37
6.3 ZABYTKI NIERUCHOME.....	38
6.4 ZABYTKI RUCHOME.....	43
6.5 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE	43
6.6 ELEMENTY DZIEDZICTWA NIEMATERIALNEGO	44
7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SWOT	46
8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY	49
9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	54
10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	56

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	57
11.1 ŹRÓDŁA KRAJOWE.....	58
11.2 ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE W RAMACH FUNDUSZY STRUKTURALNYCH.....	68
11.3 ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE POZAUNIJNE.....	70
12. ZESTAWIENIE OBIEKTÓW Z TERENU GMINY BRZOSTEK ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW ORAZ W REJESTRZE ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO	72

1. WSTĘP

CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY BRZOSTEK

Podstawowym, ogólnie pojętym założeniem niniejszego „Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Brzostek na lata 2016 – 2019” jest ukierunkowanie polityki Samorządu Gminnego, służącej podejmowaniu planowanych działań dotyczących finansowania, inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Jest to uzupełniający dokument w stosunku do innych aktów planowania gminnego. Zadaniem Programu jest także organizacja działań edukacyjnych i wychowawczych wobec miejscowej społeczności. Dla realizacji powyższego założenia niezbędna jest realizacja szczegółowych celów określonych m.in. w art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, do których należą:

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami
- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami Gminy, w tym także rozróżnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa i figurujących w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

➤ **Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95)

- *art. 7 ust. 1 pkt. 9*

„Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.”

➤ **Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568)

- *art. 4*

„Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz kształtowaniu środowiska.”

- *art. 5*

„Opieka nad zabytkami sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.”

- *art. 18 i art. 19*

Zakładają obowiązek uwzględniania w strategii rozwoju gminy, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz zapisów zawartych w gminnym programie opieki nad zabytkami.

- *art. 20*

Projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego wymagają uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

- *art. 22 ust. 4*

„Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.”

- *art. 32 ust. 1 pkt. 3 i ust 2*

Stanowi o przyjmowaniu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawiadomień o znalezieniu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu,

co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem i zawiadomienie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

- *art. 33 ust. 1 i ust. 2.*

Stanowi o przyjmowaniu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem archeologicznym i zawiadomienie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków.

- *art. 71 ust. 1 i ust. 2.*

Zakłada sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada gmina i jest to zadanie własne samorządu .

- *art. 81*

Organ stanowiący gminy lub powiatu ma prawo udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

- *art. 87*

Artykuł ten stanowi, że:

- 1) wójt (burmistrz, prezydent) sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami;
- 2) gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- 3) gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
- 4) z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

3. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ

Przywołana na wstępie ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i wprowadza w tej materii szereg fundamentalnych definicji i pojęć. W myśl ustawy zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z ustawą opiece podlegają – bez względu na stan zachowania – zabytki pogrupowane w trzech kategoriach:

Zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,
- dziełami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,

- o miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki ruchome będące w szczególności:

- o dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- o kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- o numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- o wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- o materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908 oraz z 2013 r. poz. 829)
- o instrumentami muzycznymi,
- o wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- o przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

Zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

- pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- cmentarzyskami,
- kurhanami,
- reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto, zgodnie z art. 6.2. ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

4. FORMY PRAWNE OCHRONY ZABYTEKÓW

Ustawodawca wyróżnia następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Wpis do rejestru zabytków

Podstawą wpisu do rejestru zabytków jest decyzja administracyjna wydana przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z wnioskiem o taki wpis może występować właściciel zabytku oraz użytkownik wieczysty gruntu na którym znajduje się zabytek. Również wojewódzki konserwator zabytków ma prawo wszczęcia postępowania z urzędu w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru zabytków.

Rejestr zabytków prowadzi odpowiedni wojewódzki konserwator zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie województwa. Do rejestru można wpisać także otoczenie oraz nazwę geograficzną, historyczną i tradycyjną zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków może wpisać także do rejestru historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny. Sprawy te reguluje *ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* oraz Rozporządzenie Ministra Kultury z 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. 2011 Nr 113, poz. 661).

Pomnik Historii

Terminem tym określa się zabytek nieruchomy o szczególnych wartościach materialnych i niematerialnych oraz znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego naszego kraju. Rangę pomnika historii podkreśla fakt, że jest on ustanawiany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej specjalnym rozporządzeniem na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W treści prezydenckiego rozporządzenia wyszczególnia się cechy danego zabytku świadczące o jego najwyższej wartości, określa się precyzyjnie jego granice i zamieszcza schematyczną mapkę obiektu.

Na elitarną listę Pomników Historii mogą zostać wpisane obiekty architektoniczne, krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne lub ruralistyczne, zabytki techniki, obiekty budownictwa obronnego, parki i ogrody, cmentarze, miejsca pamięci najważniejszych wydarzeń lub postaci historycznych oraz stanowiska archeologiczne. W roku 2015 w całym kraju było 60 obiektów uznanych za pomnik historii.

Park kulturowy

Kolejną formą ochrony jest utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Podstawą jego utworzenia jest uchwała rady gminy, którą podejmuje się po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzja o warunkach zabudowy, decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzja o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego

Relacje pomiędzy ochroną zabytków a planami zagospodarowania przestrzennego są regulowane przez artykuły 18, 19 i 20 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przede wszystkim art. 18 wprowadza obowiązek uwzględniania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W wymienionych decyzjach, koncepcjach, strategiach, analizach, planach i studiach, winno się w szczególności uwzględnić krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, określić rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków i zapewnić im ochronę przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu oraz ustalić przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami. W przypadku zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia, zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych, ochrona ich musi być bezwarunkowo uwzględniona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i pozostałych decyzjach.

5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM I WYKONANYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM:

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004 – 2013 ORAZ UZUPEŁNIENIE STRATEGII NA LATA 2004 – 2020

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zostały zawarte w dokumencie o nazwie Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 (przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r.) oraz jego uszczegółowieniu „Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2020” (przyjętym w 2005 r.). Są to rządowe dokumenty tworzące ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, w połączeniu z perspektywami kolejnych okresów programowania Unii Europejskiej.

Głównym celem strategii jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce.

Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013 wraz z „Uzupełnieniem Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020”. W programie zapisano następujące priorytety i działania:

➤ **Priorytet 1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe**

Działania realizowane w ramach niniejszego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

- Działanie 1.1. Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków
- Działanie 1.2. Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne
- Działanie 1.3. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych.

➤ **Priorytet 2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego**

- Działanie 2.1. Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego
- Działanie 2.2. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granicę.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, opracowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2005 r., zawiera opis Programu Operacyjnego „Dziedzictwo kulturowe”.

Priorytet I dotyczy rewaloryzacji zabytków nieruchomych i ruchomych. Celami tego priorytetu są:

- poprawa stanu zachowania zabytków,
- zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także dziedzictwa archeologicznego),
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne,
- zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji,
- zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego.

5.2 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM I WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2007-2020

W Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego podkreślone jest znaczenie dziedzictwa kulturowego: „Województwo dysponuje krajobrazem kulturowym o wybitnych wartościach estetycznych, skupionym na niewielkiej, stosunkowo dobrze skomunikowanej wewnętrznie przestrzeni. Można, bez zbytej przesady, określić województwo podkarpackie, jako: park kultury, skansen in situ, wpisany w krajobraz naturalny: parków krajobrazowych, parków narodowych i rezerwatów przyrody.

Szczególną cechą tego krajobrazu jest bogactwo warstw, tekstów kulturowych z przestrzeni kilku tysięcy lat, osadzonych w regionie położonym na „trasie wędrówek” prehistorycznych oraz nowożytnych ludów azjatyckich i europejskich, na „ścieżce wojennej” militarnych podbojów i waśni narodowych, ale też, i przede wszystkim, na

„trakcie pokojowym” twórczej koegzystencji i dialogu wielu religii i kultur: zachodniej i wschodniej (bizantyjskiej) Europy. Wyróżniającym województwo potencjałem jest wielowątkowe dziedzictwo kulturowe, wpisane w konteksty religijne i zachowane, częstokroć, w unikalnej formie (np. architektura drewniana) oraz zasoby współczesnej kultury regionu: twórcy, środowiska artystyczne i intelektualne, imprezy, instytucje, organizacje pozarządowe, etc.”. Strategia wyznacza szereg celów strategicznych, w treści których znalazły się szerokie zapisy dotyczące dziedzictwa kulturowego.

Cel strategiczny Gospodarka regionu zakłada „Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki poprzez rozwijanie przedsiębiorczości, zwiększanie jej innowacyjności oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu” m.in. poprzez Priorytet 4: Turystyka jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego województwa, w ramach którego wyznaczono kierunki:

- Kierunek działania 1: Podniesienie konkurencyjności produktu turystycznego, gdzie stwierdzono, że „Niezbędna jest modernizacja szlaków turystycznych, dalsza rewaloryzacja zabytkowych, a często unikatowych, obiektów sakralnych i świeckich (w tym obiektów architektury pałacowo-zamkowej oraz budownictwa drewnianego)”
- Kierunek działania 3: Współpraca i współdziałanie podmiotów i instytucji związanych z turystyką, w tym rozwijanie partnerstwa publiczno-prywatnego oraz służącego pozyskiwaniu środków z funduszy europejskich i innych zewnętrznych źródeł wspierających bezpośrednio lub pośrednio rozwój turystyki wskazano, że „Należy przyjąć ustalenie, że wojewódzkie programy obejmujące rozwój transportu, budowę zbiorników wodnych, rewaloryzacje zabytków i ochronę dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczego, rozwój terenów wiejskich i inne związane z podróżami i usługami świadczonymi odwiedzającym, będą opiniowane przez specjalistów z zakresu turystyki. Podstawa sukcesu w realizacji przedsięwzięć rozwijających turystykę będzie montaż środków finansowych współdziałających podmiotów oraz sięganie po fundusze

zewnątrzne, zwłaszcza z Unii Europejskiej. W oparciu o przepisy prawne regulujące partnerstwo publiczno-prywatne przygotowywane będą projekty turystyczne, których efektem będą nowe miejsca pracy lub zwiększenie dochodów ludności regionu”.

Cel strategiczny Kapitał społeczny również porusza tematykę dziedzictwa kulturowego. W Priorytecie 3: Rozwój kultury zapisano, iż: „Główną ideą polityki kulturalnej na lata 2007-2020 na poziomie regionu jest dążenie do uzyskania odczuwalnej społecznie poprawy w zaspokajaniu potrzeb kulturalnych, a jej kluczowe cele to: - przeciwdziałanie nadmiernym, społecznie nieakceptowanym dysproporcjom w poziomie rozwoju i warunków uczestnictwa kulturalnego ludności w województwie (zwłaszcza między stolicą regionu a jej otoczeniem), - pielęgnowanie (ochrona) tożsamości kulturowej regionu, w tym tożsamości narodowych i etnicznych, wzmocnienie procesów integracyjnych w społeczności regionalnej, poprawa jakości środowiska kulturowego Podkarpacia”. Szczegółowe zapisy znajdują się w kierunkach:

- Kierunek działania 2: Kształtowanie kulturowej tożsamości regionalnej podkreśla, że: „Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia ochronę dziedzictwa kulturowego i dostępu do wartości kulturowych, przy kierowaniu się zasadą równoważonego rozwoju społeczeństwa. Wymaga to ugruntowania zasady zrównoważonego rozwoju jako podstawy trwałej polityki społecznej, kulturalnej i przestrzennej Podkarpacia oraz zachowania dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń, a także rewaloryzacji i rewitalizacji kulturowo zdegradowanego środowiska. Wychodząc z tych założeń, jako jeden z głównych celów rozwoju kultury województwa podkarpackiego przyjęto kształtowanie jego kulturowej tożsamości. Odbywać się to będzie poprzez budowanie - wokół istniejącego tutaj dziedzictwa kulturowego i tradycji - podkarpackiej świadomości regionalnej. Dokonywać się ono powinno poprzez zachowanie i odbudowę dziedzictwa kulturowego, wspieranie twórczości artystycznej oraz ochronę krajobrazu kulturowo-przyrodniczego wsi i miast.

Uznano też, że: wzmocnieniu regionalnych więzi kulturowo-społecznych mieszkańców województwa podkarpackiego będą służyć m.in.:

- propagowanie wiedzy o regionie i „małych ojczyznach” - zwłaszcza wśród młodzieży szkolnej (organizacja wycieczek turystyczno krajoznawczych, wyznaczenie „szlaków kulturowo - historycznych” ,
 - promocja korzyści ze współpracy kulturalnej społeczności i władz w ramach regionu,
 - ochrona dóbr kultury materialnej (w szczególności zabytków nieruchomych, tak architektury miejskiej jak i wiejskiej, oraz zabytków ruchomych - wytworów sztuki czy rzemiosła),
 - zachowanie innych wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń,
 - wspieranie twórczości artystycznej znaczeniu ogólnonarodowym, regionalnym i lokalnym, której źródła tkwią w dziedzictwie regionu,
 - ochrona krajobrazu kulturowego wsi podkarpackiej i małych miast,
- Kierunek działania 3: Poprawa jakości środowiska kulturowego wskazuje, że: „Dobry stan szeroko rozumianego środowiska kulturowego oznacza zapewnienie przyszłym pokoleniom życie w otoczeniu dóbr o wysokich standardach oraz zachowanie i pomnażanie dziedzictwa kulturowego. Zrównoważony rozwój Podkarpacia musi stawiać za nadrzędny cel zachowanie wartości środowiska kulturowego oraz poprawę jego jakości”.

Cel strategiczny Współpraca międzynarodowa podkreśla znaczenie wsparcia rozwoju gospodarczego regionu, wykorzystania potencjału turystycznego i dziedzictwa kulturowego oraz ochronę wartości przyrodniczo - krajobrazowych. W Priorytecie 2: Współpraca na rzecz rozwoju turystyki, ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego stwierdzono, że: „W rozwoju turystyki w regionie szczególną rolę powinno

odgrywać dziedzictwo i życie kulturalne regionu, gdyż kultura w istotnym stopniu inspirowa rozwój turystyki, zaś ruch turystyczny wspiera i promuje dobra kultury. Należy podkreślić, iż dziedzictwo kulturowe Podkarpacia, oparte na wielonarodowej, wielokulturowej i wielowyznaniowej historii regionu, stanowi składową kulturę europejskiej, godną różnorodnych działań promocyjnych, a także rozwoju wymiany kulturalnej. Korzystając z doświadczeń krajów o rozwiniętej gospodarce turystycznej oraz ze wsparcia europejskich i innych funduszy celowych, podejmować należy działania służące ochronie, jak i ekspozycji turystycznej dóbr kultury, tworzeniu nowych produktów turystycznych oraz podnoszeniu poziomu obsługi międzynarodowego ruchu turystycznego”. Wyznaczono kierunki działań:

- Kierunek działania 1: Współpraca w zakresie informacji i promocji turystyczno-kulturalnej wskazuje, że: „Współpraca międzynarodowa województwa powinna obejmować działania w zakresie upowszechniania informacji turystycznej i kulturalnej, realizowane na poziomie międzynarodowym, międzyregionalnym i transgranicznym”.
- Kierunek działania 2: Podejmowanie działań w zakresie ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego wskazuje, że „Nieodzowne jest również podejmowanie działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego poprzez”, m.in.:
 - inicjowanie i wspieranie wspólnych projektów badawczych, edukacyjnych i edytorskich prezentujących i upowszechniających dziedzictwo kulturowe, w tym pogranicza polsko-słowacko-ukraińskiego (programy edukacyjne, trasy turystyczne, imprezy folklorystyczne, festyny archeologiczne itp.),
 - zagospodarowanie, popularyzację i promocję obiektów zabytkowych oraz ich wykorzystanie jako miejsc szczególnie atrakcyjnych turystycznie,
 - przygotowanie programu ochrony zabytkowych cmentarzy, ze szczególnym uwzględnieniem cmentarzy wojskowych z okresu I wojny światowej oraz kirkutów jako ważnych elementów dziedzictwa kulturowego,

- ochronę zabytkowego krajobrazu, głównie parków rezydencjonalnych w Polsce i na Ukrainie,
 - ochronę zabytków ruchomych (wspieranie rozwoju pracowni konserwatorskich w muzeach, unowocześnianie metod gromadzenia, inwentaryzowania i opracowywania zbiorów, wspieranie inwestycji remontowych w celu poprawy bezpieczeństwa zbiorów muzealnych),
 - wspieranie folkloru oraz zanikających zawodów,
 - publikowanie materiałów dokumentujących i popularyzujących dziedzictwo i krajobraz kulturowy
- Kierunek działania 3: Podejmowanie działań na rzecz rozwoju turystyki wskazuje na konieczność tworzenia transgranicznej infrastruktury turystycznej, a zwłaszcza szlaków turystycznych uwzględniających wspólne dziedzictwo kulturowe, przyrodnicze, historyczne, a także przemysłowe.

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego wskazuje, iż województwo podkarpackie posiada liczne, zróżnicowane pod względem pochodzenia, form funkcjonalnych i architektonicznych zespoły i obiekty zabytkowe. Podkreśla znaczenie zabytkowych układów urbanistycznych i ośrodków kulturotwórczych Rzeszowa, Dębicy, Przemyśla, Jarosławia, Łańcuta, Krosna i Sanoka, wymienia również kilka układów małomiasteczkowych, których rewitalizacja i uaktywnienie stwarza rezerwy do rozwoju turystyki kulturowej i agroturystyki (są to: Głogów Małopolski, Kalwaria Pałacowska, Pruchnik i Jaćmierz). Kierunki polityki przestrzennej określono jako konkretne pola strategiczne.

W trzecim polu strategicznym Kultura, turystyka i ochrona środowiska za priorytet przyjęto „Rozwój kultury i ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych regionu jako warunek podniesienia konkurencyjności produktu turystycznego”. Nastąpi to poprzez wzbogacenie istniejących i kreowanie nowych produktów turystycznych opartych na dziedzictwie kulturowym i unikatowych wartościach przyrodniczo-kulturowych. Jednym ze sposobów realizacji tego celu winna być rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, wartości krajobrazowych i przyrodniczych oraz rozwój działalności kulturowej jako podstawy tworzenia produktu turystycznego.

Ważne dla ochrony dziedzictwa kulturowego są przyjęte w Planie zasady, wśród których istotne znaczenie dla ochrony i opieki nad zabytkami mają przede wszystkim:

- ochrona zasobów kultury materialnej i niematerialnej oraz utrzymanie ładu przestrzennego w obrębie dawnych układów urbanistycznych i obszarów proponowanych do ochrony krajobrazu kulturowego,
- przeznaczanie obszarów predysponowanych do ochrony przyrodniczej i krajobrazowej oraz obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe o różnym reżimie ochronnym, oparte o dokładne rozpoznanie zasobów, waloryzację terenu i określenie odporności środowiska na antropopresję,
- tworzenie spójnego systemu ekologicznego poprzez rozwój wielkoprzestrzennych obszarów ochrony środowiska naturalnego i kulturowego,
- promocja obszarów koncentracji walorów turystycznych, zespołów i obiektów zabytkowych w celu ich gospodarczego wykorzystania,
- zasada maksymalnej integracji działań na rzecz ochrony środowiska, w szczególności walorów krajobrazowych, przyrody, ochrony bioróżnorodności przyrody i krajobrazu kulturowego w sferze badawczej, społeczno gospodarczej i ekonomicznej oraz w wojewódzkich programach sektorowych, na obszarach transgranicznych i na obszarach stykowych z sąsiednimi województwami,
- ograniczanie negatywnych skutków działalności urządzeń infrastruktury technicznej, społecznej i gospodarczej oraz różnych form aktywności społecznej i gospodarczej na środowisko naturalne i kulturowe.

W treści Planu zawarto też ustalenia w zakresie ochrony, kształtowania i racjonalnego wykorzystania krajobrazu kulturowego, w których określono i wymieniono m.in.: obszary szczególnej ochrony krajobrazu kulturowego, obszary rezerwatów kulturowych, obiekty zabytkowe i zespoły obiektów zabytkowych przewidziane do szczególnej ochrony i wykorzystania turystycznego (m.in. jako Pomniki Historii). Wskazano także na historyczne układy urbanistyczne przewidziane do szczególnej ochrony, obiekty i zespoły obiektów wymagające stałej ochrony konserwatorskiej, istniejące i projektowane Szlaki kulturowe oraz określono zasady ochrony i zagospodarowania przestrzennego na obszarach szczególnej ochrony krajobrazu kulturowego, jak również zasady ochrony układów urbanistycznych objętych szczególną ochroną.

WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM NA LATA 2014 – 2017

W wojewódzkim programie opieki nad zabytkami dla województwa podkarpackiego w sposób wyczerpujący przedstawiono cele polityki wojewódzkiej w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. W niniejszym dokumencie przedstawiono jedynie najważniejszą charakterystykę elementów wyznaczonych trzech segmentów priorytetowych:

- Priorytet I Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego zawiera 3 kierunki działań oraz szereg zadań, które odnoszą się do celów nr 1, 2 i 4 określonych w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Art. 87 ust. 2) i generalnie służyć mają: dbałości o krajobraz kulturowy regionu, o zachowanie jego charakterystycznych elementów zabytkowych i przyrodniczych oraz dążeniom do rewaloryzacji przekształconych cennych elementów dziedzictwa, a także włączenia dziedzictwa kulturowego w obszar interwencji i wsparcia samorządów lokalnych. Cele takie mogą zostać spełnione poprzez realizację zadań ujętych w kierunkach działań odnoszących się do: tworzenia parków kulturowych,

uwzględniania ochrony w strategiach rozwoju i planach zagospodarowania przestrzennego, integracji ochrony zabytków z ochroną przyrody, rewaloryzacji założeń urbanistycznych i ruralistycznych. Wyróżnia on następujące kierunki działań:

- Kierunek działań 1 Rewaloryzacja i rewitalizacja układów ruralistycznych
- Kierunek działań 2 Zachowanie tożsamości regionalnej i lokalnej oraz historycznej wielokulturowości regionu
- Kierunek działań 3 Tworzenie parków kulturowych jako form ochrony krajobrazu kulturowego

• Priorytet II Ochrona i zarządzanie dziedzictwem kulturowym jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego województwa zawiera 5 kierunków działań oraz zadania odpowiadające celom nr 3 do 7 wymienionych w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Art. 87. ust.2). Wskazane do realizacji działania i zadania przyczynić się mają przede wszystkim do: ochrony obiektów o szczególnej wartości, zahamowania procesu degradacji zabytków i dążenia do poprawy ich stanu zachowania, opieka nad zabytkami ruchomymi, tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Wyróżnia on następujące kierunki działań:

➤ Kierunek działań 1	Ochrona obiektów zabytkowych o szczególnej wartości, wpisanych oraz predysponowanych do wpisania na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO oraz Listę Pomników Historii
➤ Kierunek działań 2	Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania

➤ Kierunek działań 3	Wzmocnienie poziomu ochrony zabytków, techniki i sztuki inżynierskiej
➤ Kierunek działań 4	Opieka nad zabytkami ruchomymi
➤ Kierunek działań 5	Podjęcie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

- Priorytet III Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego materialnego i niematerialnego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości zawiera 3 kierunki działań oraz zadania, które zgodne są z celami nr 4 do 7 określonymi w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Art. 87. ust.2). Uwzględnione w tym priorytecie kierunki działań i zadania służą przede wszystkim szeroko rozumianemu wykorzystaniu zabytków dla potrzeb edukacyjnych i turystycznych oraz zachowaniu i kultywowaniu tradycji wynikających z kultury ludowej. Wyróżnia on następujące kierunki działań:

- Kierunek działań 1 Rozpoznanie i dokumentowanie zasobu zabytków oraz przetwarzanie informacji o zabytkach,
- Kierunek działań 2 Działania szkoleniowe oraz edukacja i promocja wiedzy o dziedzictwie kulturowym regionu
- Kierunek działań 3 Tematyczne szlaki turystyczne

STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI DLA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2007-2020

W strategii rozwoju turystyki województwa podkarpackiego wskazano następujące cele strategiczne:

I. Stworzenie ciekawej i unikalnej oferty turystycznej w oparciu o istniejący potencjał województwa podkarpackiego.

a) Rozwój istniejących produktów turystycznych oraz przekształcanie atrakcji w produkty turystyczne.

- rozwój i komercjalizacja istniejących produktów turystycznych
- dywersyfikacja usług turystycznych świadczonych przez podmioty i instytucje
- promocja idei „od waloru poprzez atrakcję do produktu”

b) Rozwój nowych produktów turystycznych.

- wdrożenie „Koncepcji produktów turystycznych dla województwa podkarpackiego”
- opracowanie i wdrażanie *Programu Kreacji i Wdrażania Produktów Turystycznych* oraz wypracowanie mechanizmów stymulujących proces kreacji nowych produktów turystycznych
- wsparcie budowy marki produktów
- tworzenie i rozwój transgranicznych klastrów turystycznych
- rozwój produktów niszowych i specjalistycznych

II. Przygotowanie wysokowykwalifikowanych kadr dla obsługi ruchu turystycznego, planowania oraz zarządzania rozwojem turystyki w regionie.

a) Doskonalenie kadr operacyjnych w usługach turystycznych i okołoturystycznych oraz kształtowanie postaw proturystycznych mieszkańców.

- wprowadzenie zintegrowanego systemu szkoleń zawodowych dla kadr obsługujących ruch turystyczny
- realizacja programów szkoleniowych w sektorze usług okolo-turystycznych
- wprowadzenie systemu efektywnych staży zawodowych
- wprowadzenie regionalnego systemu podnoszenia jakości
- kształtowanie postaw proturystycznych wśród mieszkańców

b) Kształtowanie nowych kadr dla obsługi ruchu turystycznego.

- realizacja programów szkoleniowych dla bezrobotnych i wykluczonych społecznie
- powstanie specjalistycznych centrów szkoleniowych
- dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy w turystyce oraz specyfiki oferty województwa

c) Rozwój badań na rzecz kształtowania profesjonalnych kadr dla turystyki.

- prowadzenie badań rynku pracy w turystyce i dystrybucja ich wyników
- prowadzenie badań potrzeb szkoleniowych wśród pracodawców i pracowników
- monitorowanie efektywności programów szkoleniowych

III. Zrównoważony rozwój i zarządzanie przestrzenią turystyczną

a) Poprawa dostępności komunikacyjnej regionu oraz dostępności atrakcji i produktów turystycznych.

- rozbudowa lotniska w Jasionce oraz lotnisk lokalnych

- ułatwienia w ruchu granicznym i zwiększenie ilości turystycznych przejść granicznych
- zwiększenie dostępności kolejowej i drogowej regionu oraz atrakcji turystycznych
- rozbudowa infrastruktury okołoturystycznej
- rozwój i równomierne rozmieszczenie infrastruktury usługowej

b) Rozwój infrastruktury turystycznej i paraturystycznej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

- prowadzenie spójnej polityki przestrzennej
- równomierna rozbudowa infrastruktury noclegowej i gastronomicznej o zróżnicowanym standardzie
- rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej, rozrywkowej i sportowej sprofilowanej na konkretnych odbiorców
- rozwój, utrzymywanie i zagospodarowywanie szlaków turystycznych
- rozbudowa infrastruktury turystycznej i paraturystycznej na obszarach chronionych i cennych przyrodniczo
- regionalizacja infrastruktury
- wykorzystanie walorów naturalnych i antropogenicznych województwa oraz ich zagospodarowanie
- zwiększenie dostępności województwa dla niepełnosprawnych oraz osób starszych

c) Ochrona środowiska naturalnego i krajobrazu kulturowego.

- stałe prowadzenie edukacji ekologicznej
- podnoszenie jakości środowiska naturalnego

- estetyzacja krajobrazu
- równomierne rozłożenie ruchu turystycznego w regionie
- renowacja i zabezpieczenie obiektów o znacznej wartości kulturowej, rewitalizacja zabytkowych układów urbanistycznych

IV. Stworzenie zintegrowanego systemu marketingu i promocji województwa podkarpackiego w kraju i za granicą.

a) Kreacja wizerunku.

- opracowanie strategii marketingowej dla województwa podkarpackiego
- opracowanie i realizacja strategii promocyjnej województwa podkarpackiego
- stosowanie logo województwa zgodnie z katalogiem identyfikacji wizualnej

b) Rozwój regionalnego systemu informacji turystycznej.

- stworzenie i wdrożenie regionalnego analogowego systemu IT
- rozwijanie regionalnego cyfrowego systemu IT
- efektywne regionalny zarządzanie systemem IT

c) Rozwój badań marketingowych.

- stworzenie systemu badań marketingowych
- systemowe prowadzenie badań marketingowych i udostępnianie ich wyników

V. Stworzenie silnego otoczenia instytucjonalnego wspierającego rozwój turystyki

a) Wzmocnienie sektora samorządowego, pozarządowego i branży turystycznej.

- wsparcie zasobów ludzkich
- rozwijanie kontaktów międzynarodowych i międzyregionalnych
- stymulowanie rozwoju sektora pozarządowego i branży turystycznej
- wzmocnienie turystyki w strukturach jednostek samorządu terytorialnego

b) Rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego.

- realizacja projektów w formule PPP
- stymulowanie rozwoju inwestycji turystycznych

5.3 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM I WYKONANYMI NA POZIOMIE POWIATU

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU DĘBICKIEGO NA LATA 2014-2020

Zapisy dotyczące dziedzictwa kulturowego zawarto w Celu strategicznym *Dbłość o dziedzictwo kulturowe, jego ochrona i promocja, tworzenie warunków zwiększających dostępność do kultury i sportu, popularyzacja sportu dla wszystkich*. Przedstawiono tam działania powiatu związane m.in. z ochroną dziedzictwa kulturowego, zabytków, promocja tradycji lokalnych. Opracowano tu m.in. następujące cele działań:

- a) wspieranie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- b) podejmowania działań mających na celu ochronę zabytków,
- c) promocja tradycji lokalnych oraz wspieranie lokalnych twórców kultury, rzemiosła tradycyjnego i tradycyjnych potraw lokalnych,
- d) wspieranie działań organizacji pozarządowych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,

5.4 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM I WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BRZOSTEK NA LATA 2011-2020

Wizją gminy prezentowaną przez strategię jest: „Gmina Brzostek - atrakcyjna turystycznie, czysta ekologicznie, zasobna ekonomicznie dzięki: bogatemu dziedzictwu kulturowemu, wyspecjalizowanemu rolnictwu, zmodernizowanej infrastrukturze technicznej oraz turystyce, wykształconym mieszkańcom i ich przedsiębiorczości; przyjazna dla mieszkańców, inwestorów i gości”.

W ramach strategii wyznaczono strategiczne obszary działań, z których największe znaczenie dla tematyki programu ma obszar Turystyka. Wyznaczono w nim cel strategiczny II. Stworzenie optymalnych warunków do rozwoju turystyki i kultury w gminie oraz zabezpieczenie trwałości dziedzictwa kulturowego. Cel sugeruje następujące działania polityki gminnej:

- 1. Rozwijanie i poprawa jakości infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki
 - budowa nowych, rozbudowa już istniejących obiektów gastronomicznych, noclegowych i sportowo-kulturalnych budowa pól namiotowych, campingów budowa i przebudowa zbiorników retencyjno-rekreacyjnych wraz z zagospodarowaniem przyległych terenów poprawa stanu technicznego
 - istniejących szlaków turystycznych tworzenie nowych szlaków dla potrzeb turystyki pieszej, rowerowej i przyrodniczo-edukacyjnej
 - zagospodarowanie cieków wodnych pod organizację rekreacji wodnej

➤ 2. Wykorzystanie i ochrona zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem

- zagospodarowanie szczególnie cennych obiektów i terenów
- pozyskiwanie środków na zabezpieczenie i renowacje zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego wraz z ich otoczeniem

➤ 3. Aktywna promocja oferty turystycznej gminy, stworzenie planu promocji

- promocja walorów turystycznych gminy współpraca z organizacjami
- społecznymi inicjowanie międzygminnej oraz międzynarodowej
- współpracy w zakresie wspólnej promocji turystyki stworzenie kalendarza imprez
- cyklicznych rozwój handlu i usług towarzyszących turystyce (rzemiosło, rękodzieło artystyczne, pamiątkarstwo) organizacja punktów informacyjnych (tablice informacyjne) zapewnienie dostępności informacji na temat wydarzeń o charakterze kulturalnym, sportowym itp.

➤ 4. Promocja lokalnych produktów kulinarnych

- identyfikacja i promocja lokalnych specjalów kulinarnych
- zorganizowanie imprez promujących miejscowe kulinaria inicjowanie
- współpracy z Kołami Gospodyń Wiejskich oraz integrowanie ich działań

6. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY BRZOSTEK

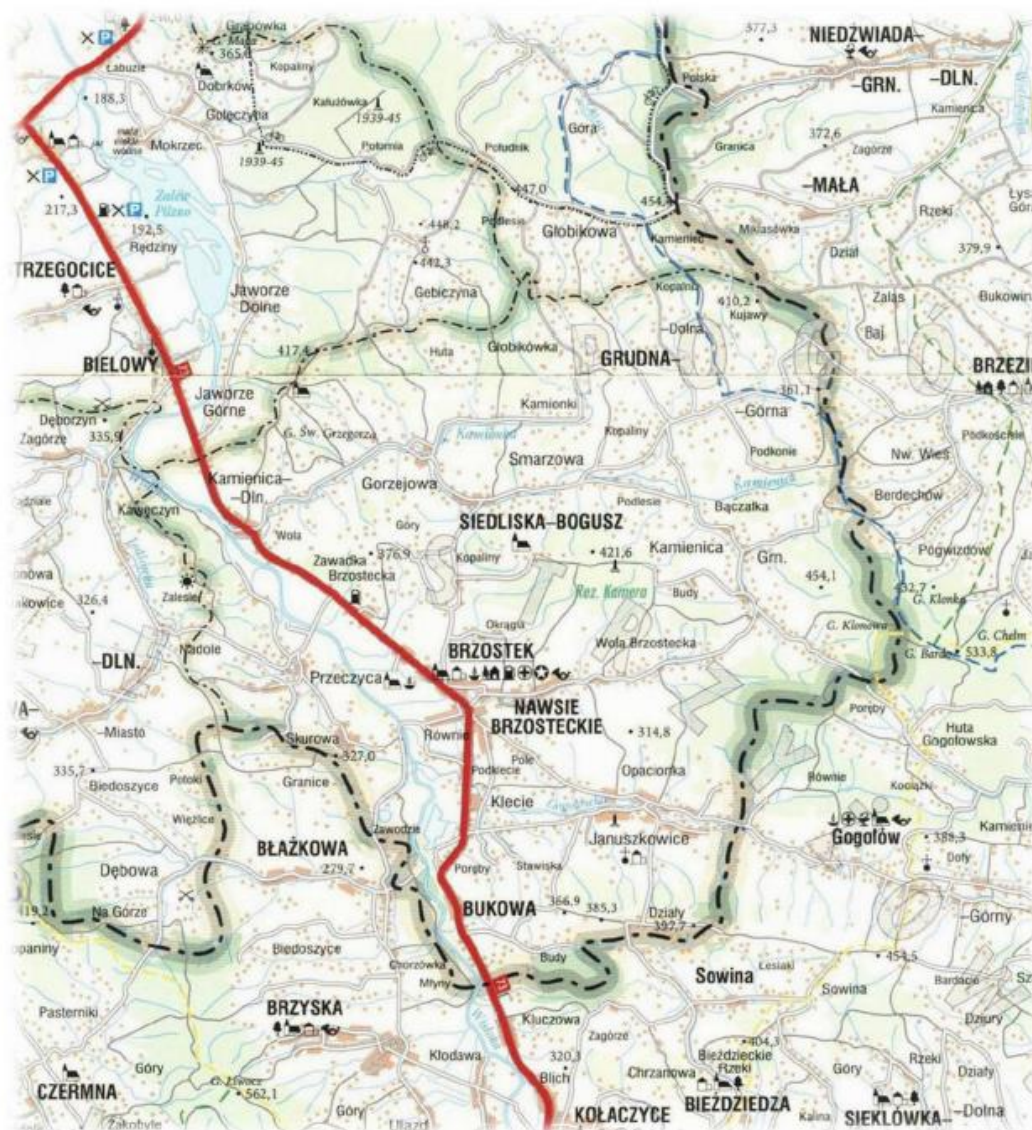
6.1 CHARAKTERYSTYKA GMINY BRZOSTEK

Gmina Brzostek położona jest w zachodniej części województwa podkarpackiego i terytorialnie przynależy do powiatu dębickiego. Leży na pograniczu Pogórza Ciężkowickiego i Strzyżowsko – Dynowskiego, wchodzącego w skład Pogórza Karpackiego. Graniczy z gminami: Jodłowa, Pilzno, Dębica, Brzyska, Kołaczyce, Frysztak, Wielopole Skrzyńskie i Ropczyce. Położona jest w odległości ok. 27 km od Dębicy - siedziby powiatu i 75 km od Rzeszowa – siedziby województwa.

Położenie Gminy Brzostek na tle powiatu dębickiego

Gmina Brzostek liczy 13 204 mieszkańców (stan na 31 grudnia 2014 roku), co stanowi ok. 9,77 % ludności terenu powiatu dębickiego, w którym zamieszkuje blisko 6,34 % ogółu mieszkańców województwa podkarpackiego. Powierzchnia gminy to 123 km², co daje gęstość zaludnienia 107,35 osób/km². Siedzibą Gminy jest miasto Brzostek, liczący wg oficjalnych danych z 31 marca 2011 roku 2755 mieszkańców, co stanowi niemal dokładnie 20% ludności gminy.

Mapa Gminy Brzostek

Gmina Brzostek jest gminą typowo rolniczą o dużym nasyceniu kompleksów leśnych. Lasy zajmują ok. 26 % obszaru gminy. W drzewostanie przeważają drzewa liściaste: buki, dęby, brzozy, graby, osiki, olchy, topole i wiązy. Wśród drzew iglastych dominuje jodła. W paśmie Klonowej Góry można spotkać też brzozy. Świat zwierzęcy jest reprezentowany przez sarny, dziki, lisy, zające; rzadziej pojawiają się jelenie i borsuki, wśród ptaków bażanty, kuropatwy i jarząbki.

Malownicze położenie gminy Brzostek u wrót Pogórza Karpackiego i stosunkowo duża ilość lasów stwarzają dogodne warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje 30 gospodarstw agroturystycznych dysponujących miejscami noclegowymi. Gmina Brzostek jako typowo rolnicza, pozbawiona uciążliwego przemysłu gwarantuje turystom czyste, nieskażone środowisko. Świadczy o tym utworzenie w jej części Czarnorzecko - Strzyżowskiego Parku Krajobrazowego oraz rezerwatu przyrody "Kamera". Tereny Gminy urozmaicone są zalesionymi wzgórzami o wysokości 200-500 m n.p.m. Od południowego zachodu wznosi się pasmo Liwocza, zaś od wschodu pasmo Klonowej Góry (Bardo - 540 m, Chełm - 532 m, Góra Klonowa - 523 m). Ukształtowanie powierzchni jest typowe dla terenów podgórskich, osadnictwo skupia się głównie w dolinach. Przez gminę Brzostek, w układzie południkowym przepływa rzeka Wisłoka, będąca najważniejszym ciekim wodnym w regionie.

Przez okolicę przebiegają dwa szlaki turystyczne: niebieski z Dębicy przez pasmo Klonowej Góry do Odrzykonii koło Krosna oraz żółty z Siedlisk Tucholskich przez Brzanekę, Gilową Górę, Liwocz, Kołaczyce na szczyt Bardo gdzie łączy się ze szlakiem niebieskim. Cały obszar gminy Brzostek znajduje się w systemach ochrony przyrody:

- obszar gminy położony na zachód od drogi krajowej nr 73 Wiśniówka - Jasło znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego
- obszar gminy położony na wschód od drogi krajowej nr 73 Wiśniówka - Jasło znajduje się w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Pogórza Strzyżowskiego

6.2 RYS HISTORYCZNY GMINY BRZOSTEK

Najstarsze ślady pobytu człowieka w tych okolicach pochodzą z młodszej epoki kamienia (neolitu) przypadającej między połową IV i III tysiąclecia p.n.e. Natomiast pierwszą pisemną wzmiankę o Brzostku zawiera dokument legata papieskiego Idziego z lat 1123-1125. Brzostek był wtedy małą wioską należącą do dóbr opactwa benedyktynów w Tyńcu. W ich posiadaniu znajdowała się także sąsiednia wieś Klecie, która była siedzibą parafii. W tamtejszym kościele rozwinął się kult św. Leonarda, przyciągający - według świadectwa Jana Długosza - licznych pielgrzymów z "Polski, Węgier, Rusi i Litwy".

W 1339 r. Brzostek został przeniesiony na prawo niemieckie, a w dokumencie z 1354 r. określony był jako osada targowa. Na jego rozwój wpłynęło dogodne położenie na szlaku handlowym prowadzącym na Węgry. 18.VI.1367 r. opat tyniecki Jan zezwolił Jakubowi synowi Stefana na przeprowadzenie lokacji miejskiej Brzostku. Podobny przywilej otrzymał 1. III. 1394 r. od Władysława Jagiełły Stanisław z Saspolina. Król zezwolił na założenie miasta zwanego Małym Brzostkiem położonego w sąsiedztwie miasta opackiego (w okresie późniejszym Mały Brzostek stał się przedmieściem, a w XVIII w. osobną wioską nazwaną Nawsiem). Na początku XV w. utworzono w Brzostku parafię. Istniała też szkoła parafialna, szpital i liczne bractwa. W 1474 r. miasto zostało spalone przez wojska węgierskie. Klęska pożaru spadła nań także w 1522 r. W XVI w. Brzostek stał się znacznym ośrodkiem rzemieślniczo-handlowym. Działały tu liczne cechy rzemieślnicze, a targi i jarmarki przyciągały kupców z odległych miast. W 1657 r. miasto zostało doszczętnie spalone przez wojska siedmiogrodzkie Jerzego Rakoczego. W XVIII w. mieszczanie w obronie swych przywilejów toczyli długoletnie spory z opatem tynieckim. Wysłannicy miasteczka dotarli nawet do kurii papieskiej w Rzymie.

Po pierwszym rozbiórze Polski w 1772 r. Brzostek znalazł się w granicach Austrii. Na początku XIX w. osiedlili się tu Żydzi. W 1833 r. w miasteczku urodził się sławny malarz Aleksander Gryglewski. W 1846 r. istniała w Brzostku tajna organizacja przygotowująca powstanie narodowe. Planowano tu sformować jeden z oddziałów, którego zadaniem miało być rozbicie garnizonu austriackiego w Jaśle. 20 lutego 1846 r. okolice zostały objęte krwawą rabacją chłopską, która przekreśliła plany powstańcze. Na czoło tego ruchu

wysunął się Jakub Szela - chłop z pobliskiej Smarżowej. W latach 1854-66 w Brzostku miał siedzibę urząd powiatowy. W 1857 r. twórca przemysłu naftowego Ignacy Łukasiewicz otworzył tu swoją aptekę. W 1863 r. kilku mieszczan brało udział w powstaniu styczniowym. Kilkunastu ochotników walczyło także w czasie I wojny światowej w 1 Brygadzie legionów. 7. V. 1915 r. w okolicy Brzostku rozegrała się krwawa bitwa między wojskami rosyjskimi i austriackimi. Spłonął wtedy m.in. XVII-wieczny ratusz.

W okresie międzywojennym w okolicy rozwijał się radykalny ruch ludowy. W 1934 r. Brzostek stał się gminą jednostkową wiejską zachowując prawo używania historycznej nazwy "miasto". Utworzono wtedy także gminę Brzostek II obejmującą okoliczne wioski. W czasie II wojny światowej na mieszkańców spadły krwawe represje ze strony Niemców (12. VIII. 1942 wymordowanie Żydów, 20. VI. 1944 pacyfikacja miasteczka). Przez całą okupację tajną działalność prowadziła placówka ZWZ-AK. W okresie akcji "Burza" na terenie gminy działało kilka oddziałów partyzanckich (w 1985r. gmina Brzostek została odznaczona Krzyżem Partyzanckim). W wyniku działań wojennych jesienią 1944 r. Brzostek poniósł znaczne straty materialne - zniszczenia zabudowy sięgały 66%. Zmniejszyła się liczba ludności, zamknięto też sąd grodzki. W 1954 r. została zlikwidowana gmina Brzostek I. Ponowny rozwój miejscowości nastąpił dopiero w latach siedemdziesiątych wraz z przywróceniem władz gminnych i włączeniem w skład województwa tarnowskiego. Po niedawnej reformie administracyjnej Gmina Brzostek znalazła się w województwie podkarpackim, w granicach powiatu dębickiego

6.3 ZABYTKI NIERUCHOME

Na terenie Gminy Brzostek znajduje się wiele przykładów architektury sakralnej oraz dworsko-folwarcznej, które są cennymi, ciekawymi i wartymi poznania obiektami. Do najbardziej interesujących turystycznie zabytków z terenu Gminy Brzostek można zaliczyć takie obiekty jak:

Kościół p.w. Znalezienia Krzyża Świętego w Brzostku

W sąsiedztwie rynku od strony południowo - wschodniej stoi murowany, neoklasycystyczny kościół parafialny wzniesiony w latach 1814 - 1816. Otacza go kamienny mur z bramami od strony rynku, plebani i ul. Łukasiewicza.

Pierwotnie jednonawowa świątynia zgodnie z tradycją została zorientowana. Prezbiterium jest nieco węższe i zamknięte półkoliście. Przylega do niego zakrystia i położony symetrycznie przedsionek. Neogotycki przedsionek przy nawie został dobudowany w 1869 r. Nawę nakrywa sklepienie kolebkowe z gurtami spływającymi na przyścienne filary, prezbiterium zaś sklepienie żagielkowe. Fasadę kościoła wieńczy wieża nakryta dzwonowatym hełmem (w okresie międzywojennym miał on kształt gotycki). W nawie zachował się późnorenesansowy ołtarz św. Leonarda z początku XVII w., przeniesiony z Kleci po rozebraniu tamtejszego kościoła (1818 r.). Na uwagę zasługują ponadto: rokokowa ambona, chrzcielnica i kropielnica wykonane w stylu klasycystycznym, krucyfiksy, obrazy i feretrony z XVIII w. Pod posadzką świątyni zachowały się krypty pochodzące ze starego kościoła - prawdopodobnie z XVII w. Pod koniec XX wieku dobudowano boczne nawy, położono nową polichromię i odrestaurowano ołtarz św. Leonarda. Obiekt wpisany został do rejestru zabytków pod nr A - 91 z dnia 05.01.1968 roku.

Kościół p.w. NMP Wniebowziętej w Przeczycy

Trzynawowa, neogotycka świątynia została wzniesiona według projektu Stanisława Majerskiego z Przemyśla w latach 1904-1906. Smukła wieża kościoła została wysadzona przez Niemców jesienią 1944 r. Odbudowano ją w 1968 r. Kościół posiada polichromię wykonaną przez Juliusza Makarewicza w 1930 r. Najcenniejszym zabytkiem jest figura Matki Bożej umieszczona w głównym ołtarzu. Pochodzi z końca XV w., na co wskazują jej gotycko - renesansowe cechy (szata z fałdami gotyckimi, twarz typowa dla renesansu). Tradycja ludowa wskazuje na Węgry jako miejsce pochodzenia Madonny. Neogotycki ołtarz główny, w którym ustawiona jest figura, pochodzi z 1913 r. Zawiera on obraz Michała Archanioła (zasłona figury) i rzeźby świętych: Antoniego i Józefa. Spośród innych zabytków trzeba wymienić: późnobarokowy krucyfix umieszczony na belce tęczowej, i dwa krzyże procesyjne (XVIII w.), rzeźbę Chrystusa Zmartwychwstałego z

początku XVIII w., feretron rzeźbiarski z początku XX w., dzwon z 1504 r. Kościół posiada ponadto witraże z lat 1914-1918 ufundowane przez rodzinę Kaczorowskich, ks. S. Konopackiego i ks. J. Jałowego. Obiekt wpisany został do rejestru zabytków pod nr A – 275 z dnia 19.11.1985 roku.

Sanktuarium NMP Wniebowziętej w Przemyślu

Kościół p.w. Narodzenia NMP w Siedliskach-Bogusz

Został zbudowany w latach 1908-1912 w stylu neogotyckim według projektu architekta Adolfa Zajczkowskiego. Pracami budowlanymi kierował Jan Sas-Zubrzycki. Jest to świątynia orientowana, bazylikowa o trzech nawach z transeptem. Prezbiterium jest zamknięte trójbocznie. Kościół posiada wieżę o wysokości 56 m, zwieńczoną hełmem gotyckim, przylegającą do nawy głównej od zachodu. Na dachu umieszczono wieżyczkę

z sygnaturką. Kościół nakryty jest sklepieniem krzyżowo-żebrowym. W kościele znajdują się cztery ołtarze, z których dwa (w tym główny) są neogotyckie. W ołtarzu głównym umieszczono obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem, pochodzący prawdopodobnie z drugiej połowy XVII w. Późnobarokowy ołtarz boczny stojący w kaplicy bocznej pochodzi prawdopodobnie ze starego kościoła. W kaplicy przechowywana jest także późnobarokowa figura świętej z pierwszej połowy XVIII w.

Obiekt wpisany został do rejestru zabytków pod nr A - 274 z dnia 19.11.1985 roku.

Kościół p.w. Św. Grzegorza w Gorzejowej

Kościół powstał przez rozbudowę istniejącej w tym miejscu kaplicy (dobudowano drewnianą nawę). Prace te wykonano w 1936 r. Pierwsza wiadomość o kapliczce w Gorzejowej „na Górach” pochodzi z 1749 r. Według ludowej tradycji kaplicę zbudowano w miejscu, w którym został zamordowany mnich wędrujący z Siedlisk do Pilzna. W barokowym ołtarzu głównym umieszczono obraz św. Grzegorza pochodzący z 1696 r. Zaslania on obraz Przemienienia Pańskiego z około XV w. W wyższej kondygnacji ołtarza znajduje się obraz przedstawiający Jezusa błogosławiącego chleb i wino. Pozostałe ołtarze boczne pochodzące z XVII - XVIII w. posiadają cechy późnobarokowe.

Kapliczki przydrożne

Kapliczki przydrożne zlokalizowane są w wielu miejscowościach z terenu Gminy. Większość z nich znalazła się w Gminnej Ewidencji zabytków. Obiekty te są najczęściej zachowane w dobrym stanie, otoczone opieką mieszkańców. Kapliczki znajdują się m.in. w Bukowej, Głobikówce, Gorzejowej, Kamienicy Dolnej, Nawsiu Brzosteckim, Opacionce, Siedliskach-Bogusz, Skurowej, Smarżowej, Woli Brzosteckiej, Zawadce Brzosteckiej oraz w mieście Brzostku.

Cmentarze wojenne

Na terenie gminy zlokalizowane są liczne cmentarze wojenne z czasów I Wojny Światowej. Ich geneza datuje się na rok 1915, w którym wojska austriackie i niemieckie postanowiły za wszelką cenę doprowadzić do zdecydowanych rozstrzygnięć na froncie

wschodnim. Ofensywa poprzedzona potężnym przygotowaniem artyleryjskim rozpoczęła się 2 maja 1915 r. z kierunku Gorlic. Wojska rosyjskie szybko zostały odrzucone i opuszczały kolejne linie obronne. Forsujące Wisłokę wojska austriackie napotkały na szczególnie zacięty opór właśnie w rejonie Brzostku i tu właśnie 7 maja rozegrała się krwawa bitwa. Poległych pochowano dwa dni później, grzebiąc ich w pobliżu miejsc działań wojennych.

Spośród cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków najlepiej zachowany jest cmentarz wojenny nr 220 w Kleciach (z zachowaną na jego terenie kaplicą p.w. Św. Leonarda). Pozostałe zabytkowe nekropolie to cmentarz nr 217 w Januszkowicach, cmentarz nr 218 w Bukowej oraz cmentarz nr 227 w Gorzejowej, Brzostku nr 222 i Zawadce Brzosteckiej nr 226 Cmentarz niewpisane do rejestru znajdują się także w Przeczycy.

Cmentarz wojenny nr 220 oraz kaplica p.w. Św. Leonarda w Kleciach

6.4 ZABYTKI RUCHOME

Na mocy art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytek ruchomy jest wpisywany do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku (art. 10 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego (art. 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Na terenie Gminy Brzostek do szczególnie wartościowych obiektów należą wyposażenia kościołów, zwłaszcza sanktuarium w Przeczycy i kościołów w Brzostku, Gorzejowej i Siedliskach-Bogusz (posiadających decyzję o wpisie do rejestru zabytków ruchomych) oraz kapliczek przydrożnych. Na terenie Gminy Brzostek znajduje się Pomnik Grunwaldzki wpisany do rejestru zabytków ruchomych pod numerem B-743.

6.5 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach okolic Brzostku. Środowisko kulturowe Gminy zawiera zewidencjonowane stanowiska archeologiczne datowane od epoki pradziejowej do epoki nowożytnej. Stanowiska ewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze.

Na terenie Gminy Brzostek do szczególnie wartościowych stanowisk archeologicznych zalicza się dwa : Punkt osadniczy z wczesnego średniowiecza wpis do rejestru pod nr A-680 znajdujący się w miejscowości Klecie, oraz Grodzisko z wczesnego średniowiecza wpis do rejestru zabytków nr A-678 znajdujące się w miejscowości Przeczyca.

6.6 ELEMENTY DZIEDZICTWA NIEMATERIALNEGO

UNESCO definiuje dziedzictwo niematerialne jako zwyczaje, przekaz ustny, wiedzę i umiejętności, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Ten rodzaj dziedzictwa jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Jest to pojęcie trudno definiowalne w stosunku do konkretnych wytworów kultury, jednak jego waga dla lokalnej społeczności jest ogromna, gdyż jest ono źródłem poczucia tożsamości i kulturowej ciągłości.

Dziedzictwo niematerialne obejmuje także przejawy zachowań kulturowych i ich wytworów, takie jak: tradycje i przekazy ustne (w tym język jako narzędzie przekazu), spektakle i widowiska, zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne, wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki, umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem, lokalną kuchnią itp., obecne zwłaszcza w miejscowościach wiejskich Gminy. Tradycje te często nadal kultywowane są podczas licznych uroczystości gminnych.

Co roku w okolicy połowy sierpnia odbywają się tygodniowe uroczystości odpustowe w sanktuarium w Przeczycy, ściągające licznych wiernych z terenu gminy i okolic. Znaczenie dla turystyki pielgrzymkowej ma również kościół p.w. Św. Grzegorza w Gorzejowej.

Znaczenie historyczne ma również herb Brzostku. Jego tarcza herbowa jest błękitna. Widnieje na niej miecz ze złotą rękojeścią i klucz skierowany piórem w dół. Są to atrybuty świętego Piotra i świętego Pawła - patronów opactwa benedyktynów w Tyńcu, które było właścicielem miasta, w momencie lokacji. Herb był używany od XVI do połowy XVII wieku i ponownie od 1991. Warto wspomnieć, iż w XIX wieku obecny herb

zastąpiony był pieczęcią z centralnie położoną literą B, otoczoną przez lilie z umieszczoną nad nią koroną.

Na terenie Gminy przetrwała pamięć o najbardziej znanych mieszkańcach. Spośród nich można wymienić Ignacego Łukasiewicza, Aleksandra Gryglewskiego, a także przywódcy rabacji – Jakuba Szeli.

7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SWOT

Dla potrzeb lepszej diagnozy stanu istniejącego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz w celu sformowania priorytetów działań władz samorządowych opracowano analizę SWOT słabych i mocnych stron Gminy Brzostek, a także szans i zagrożeń.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Atrakcyjne położenie Gminy, sprzyjające rozwojowi turystyki • Bogata historia Gminy • Historyczne centrum Brzostku, będące dobrym przykładem zachowanego układu urbanistycznego • Interesujące obiekty zabytkowe – kościoły, dwory, kapliczki • Zachowane obiekty sakralne oraz nekropolie o wysokiej wartości kulturowej • Utrzymanie w dobrym stanie większości obiektów sakralnych oraz obiektów użyteczności publicznej • Dobre pokrycie Gminy siecią szlaków turystycznych • Korzystna lokalizacja miasta Brzostek w centrum obszaru Gminy, co wiąże się z jego dobrą dostępnością • Dobra jakość wielu dróg na terenie Gminy • Czystość środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • Położenie w dość dużej odległości od siedziby województwa • Trudności z dojazdem do siedziby województwa – Rzeszowa • Położenie na granicy dwóch województw, z historyczną przynależnością do terenów województwa małopolskiego, a nie do podkarpackiego • Brak dostępności kolejowej • Zaniedbania w zakresie stanu technicznego części obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków • Fatalny stan zachowania części założeń dworsko-parkowych • Niewielkie zrozumienie społeczne dla problematyki ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego • Niezbyt duże środki w budżecie Gminy na wsparcie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego

<ul style="list-style-type: none"> • Duża ilość obszarów prawnie chronionych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewielka popularyzacja wiedzy z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego • Brak środków na prowadzenie
<ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystywanie funduszy unijnych przez władze Gminy • Zainteresowanie historią i kulturą regionu wśród władz Gminy • Obecność regionalistów i znawców lokalnej historii • Odbywające się regularnie imprezy kulturalne • Lokalne tradycje i zwyczaje, kultywowane wśród mieszkańców gminy • Rozwinięta baza noclegowa (w tym agroturystyczna) • Aktywna działalność organizacji pozarządowych • Często aktualizowana strona internetowa Gminy, zawierająca bogate informacje dotyczące historii i zabytków regionu 	<p>dokładnych badań archeologicznych, architektonicznych i historycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niewykorzystany szlak wodny rzeki Wisłoki • Brak działań dotyczących rozwijania tożsamości regionalnej w ofercie edukacyjnej szkół • Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna • Brak punktu informacji turystycznej

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie środków budżetowych Gminy na działania związane z ochroną zabytków • Pozyskiwanie wsparcia finansowego z wielu źródeł (w tym unijnych) na prace konserwatorskie zabytków • Szersza promocja walorów kulturowych i przyrodniczych Gminy, przyciągająca turystów • Włączenie Gminy w obszar parków krajobrazowych • Wzrastająca świadomość mieszkańców w zakresie poprawy estetyki miejscowości • Wzrost poszanowania dla obiektów posiadających walory historyczne • Tworzenie nowych projektów i produktów turystycznych w oparciu o istniejące zasoby • Opracowanie dokumentów takich jak Strategia Rozwoju Turystyki, które przyczynią się do poprawy warunków życia ludności i stanu dziedzictwa kulturowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzanie elementów nowej zabudowy nie nawiązujących do charakteru regionu • Zmiany w układach ruralistycznych związane z nową zabudową • Niewłaściwe działanie inwestycyjne lub ich brak, przyczyniające się do dalszej degradacji obiektów zabytkowych • Zła sytuacja finansowa wielu użytkowników obiektów zabytkowych • Brak komunikacji na linii właściciele – władze samorządowe • Niewłaściwe stosowanie nowych elementów budowlanych i technologii przy odnawianiu i remontach obiektów zabytkowych • Niezbyt skuteczna egzekucja prawna w zakresie samowoli budowlanych oraz dewastacji zabytków i środowiska • Zwiększony ruch turystyczny powodujący degradację środowiska naturalnego • Zanieczyszczenie środowiska związane ze
<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca międzyregionalna oraz międzynarodowa (np. w zakresie dobrych praktyk) • Korzystanie ze wsparcia struktur takich jak np. Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich • Zachowanie tożsamości regionalnej mieszkańców od edukacji szkolnej poprzez festyny, lokalne święta, konkursy itd. • Powstawanie i dalszy rozwój istniejących organizacji pozarządowych • Tworzenie systemu informacji turystycznej oraz jednolitej identyfikacji wizualnej obiektów zabytkowych • Komplementarność Programu Gminnego z Programem Opieki nad Zabytkami dla Województwa Podkarpackiego 	<ul style="list-style-type: none"> zwiększoną liczbą pojazdów • Zanik tradycji i tożsamości regionalnych • Migracje ludności • Częste zmiany prawne w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego • Niestabilność finansów publicznych i przepisów z nimi związanych • Klęski żywiołowe (zwłaszcza powodzie) i inne zdarzenia losowe • Akty wandalizmu

8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY BRZOSTEK

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Brzostek formułuje szereg długofalowych celów działań samorządu w zakresie opieki nad zabytkami gminnymi. Wyznaczone kierunki i zadania powstały w oparciu o konsultacje z władzami Gminy i uwzględniają specyfikę dziejów Gminy, charakter jej dziedzictwa kulturowego oraz są zgodne z celami wyznaczonymi w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

PROPONOWANE KIERUNKI DZIAŁAŃ GMINY

I. Ochrona i opieka nad zabytkami oraz ochrona krajobrazu kulturowego poprzez priorytetowe traktowanie obszarów wartościowych kulturowo w kształtowaniu polityki przestrzennej gminy

- Ścisłe powiązanie zadań służących opiece nad zabytkami ze Strategią Rozwoju Gminy, innymi dokumentami strategicznymi oraz polityką przestrzenną Gminy
- Integrowanie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz walorów przyrodniczych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w szerokim rozumieniu dziedzictwa kulturowego jako dobra kultury i natury w definicji Światowego Dziedzictwa Kultury
- Stworzenie i wprowadzenie zasad ochrony materialnego dziedzictwa kulturowego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego
- Stworzenie Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz uwzględnianie w nim priorytetów ochrony zabytków

II. Wykorzystanie zasobów i walorów krajobrazu kulturowego gminy w rozwoju turystyki.

- Wprowadzenie na terenie Gminy zintegrowanego systemu informacji wizualnej dotyczącej zasobu i walorów dziedzictwa kulturowego, w odniesieniu do najcenniejszych przestrzeni (krajobrazów), miejsc (punktów widokowych i pamiątkowych), obiektów (parki, cmentarze, budowle, zespoły). Informacje przekazywane za pomocą tablic informacyjnych związanych projektowanymi szlakami turystycznymi
- Wprowadzanie zmian w Gminnej Ewidencji Zabytków w oparciu o aktualizowany wykaz obiektów zabytkowych
- Włączenie Gminy w międzynarodowe i krajowe programy oraz szlaki turystyczne promujące zabytki
- Opracowanie Strategii Rozwoju Turystyki, koordynującej procesy wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego w promocji i rozwoju turystyki
- Opracowanie mapy ukazującej zasoby i walory gminnego krajobrazu kulturowego na tle walorów przyrodniczych i atrakcji turystycznych; udostępnienie mapy w siedzibie urzędu i w siedzibach prowadzonych przez niego organów (dom kultury, Biblioteka Publiczna)
- Przygotowanie i druk folderów promujących walory krajobrazowe (zabytkowe i przyrodnicze) terenów Gminy
- Inicjowanie, wspieranie i udzielanie pomocy (organizacyjnej, rzeczowej i finansowej) przy tworzeniu nowoczesnych multimedialnych ekspozycji (stałych i czasowych) poświęconych regionalnemu i lokalnemu dziedzictwu kulturowemu

- Współpraca z mediami regionalnymi i lokalnymi w dziedzinie promocji walorów i zasobów dziedzictwa kulturowego, ze szczególną uwagą zwróconą na problematykę rewitalizacji zabytkowych obszarów i obiektów
- Współpraca z gminami ościennymi przy realizacji przedsięwzięć z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego
- Podtrzymywanie znaczenia turystyki pielgrzymkowej, zwłaszcza do Sanktuarium Maryjnego w Przeczycy

III. Bezpośrednie działania na rzecz najcenniejszych zabytków z terenu Gminy

- Identyfikacja obiektów priorytetowych wraz z przeznaczaniem środków budżetowych na działania rewaloryzacyjne, rewitalizacyjne oraz z zakresu promocji
- Współpraca z Zakładem Gospodarki Komunalnej w zakresie bieżącego utrzymania terenów cmentarnych
- Współpraca z parafiami i diecezją (m.in. w zakresie współfinansowania) podczas prac remontowych
- Regularny kontakt z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przy wszelkich pracach rewaloryzacyjnych
- Pozyskiwanie funduszy krajowych i zagranicznych na rzecz odnowy obiektów historycznych

IV. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe

- Podjęcie działań promocyjnych w celu znalezienia użytkowników dla zdegradowanych obiektów zabytkowych na terenie gminy; prowadzenie na oficjalnej stronie internetowej oferty inwestycyjnej
- Podejmowanie działań w zakresie ustalenia stanu prawnego nieruchomości zabytkowych opuszczonych przez poprzednich właścicieli (nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym)
- Przekazywanie informacji właścicielom i dysponentom obiektów zabytkowych o możliwościach korzystania z programowych funduszy Wspólnoty Europejskiej na dofinansowanie prac konserwatorskich przy zabytkach
- Podjęcie działań zmierzających do uporządkowania zabytkowych nekropoli i remontów zabytkowych nagrobków
- Interwencja władz Gminy poprzez informowanie odpowiednich organów (Urzędowi Ochrony Zabytków lub nadzorowi budowlanemu) o rażących naruszeniach prawa budowlanego (zwłaszcza w zakresie samowoli budowlanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską) przy obiektach zabytkowych oraz ujętych w ewidencji gminnej (zwłaszcza jeśli chodzi o rozbudowy i przebudowy zmieniające bryłę budynków)
- Okresowe przeglądy zabezpieczeń obiektów zabytkowych zgodnie z Gminnym programem ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych

V. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami oraz edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

- Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji osób bezrobotnych przy bieżących pracach porządkowych i pielęgnacyjnych na terenach objętych ochroną konserwatorską w szczególności na terenie zabytkowych parków, cmentarzy itp.
- Wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w obiektach zabytkowych
- Wspieranie rozwoju regionalnych galerii, izb pamięci, świetlic
- Podnoszenie poziomu wyszkolenia pracowników gminnych zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego
- Organizacja konkursu dla najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego, najładniejszej wsi, gospodarstwa, ogrodu itp.
- Obejmowanie przez Władze patronatem honorowym działań społecznych, których dochód przeznaczony jest na potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego (zbiórki, akcje społeczne, loterie i inne), a także lokalnych świąt i festynów z elementami tradycji historycznej
- Popularyzacja opieki nad zabytkami poprzez wszelkiego rodzaju konkursy promujące wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego oraz warsztaty i pokazy w zakresie tradycyjnych rzemiosł budowlanych, sztuki kulinarnej i tradycyjnego rękodzieła
- Wprowadzenie do systemu edukacji szkolnej i przedszkolnej elementów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego swojego regionu, mających na celu wzrost świadomości regionalnej

9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zadania opisane w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Brzostek powinny być realizowane poprzez wspólne działania władz samorządowych, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Powiatowego Urzędu Pracy, właścicieli oraz zarządców obiektów, parafie, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, w ramach posiadanych przez te jednostki kompetencji, praw i obowiązków wynikających z obowiązujących przepisów prawnych.

Ze strony Gminy Brzostek zadania będą wykonywane bądź wspierane przez gminne jednostki organizacyjne (szkoły, przedszkola, gminne placówki kultury – np. biblioteka) oraz wydziały Urzędu Miasta w ramach zadań własnych, poprzez istniejące i planowane instrumenty:

- prawne (np. poprzez uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania
- przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów o wartościach artystycznych i zabytkowych, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków),
- finansowe (np. udzielanie dotacji na prace remontowe, konserwatorskie i prace budowlane przy zabytkach, środki budżetowe na zadania własne z przeznaczeniem na remonty i modernizacje zabytków będących własnością Gminy, korzystanie z programów uwzględniających dofinansowanie z środków zagranicznych, nagrody, ulgi finansowe),
- społeczne (działania stymulujące np. w zakresie edukacji, promocji, informacji, działań sprzyjających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami oraz rozwojem turystyki),
- kontrolne (m.in. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego – gminnej ewidencji zabytków),

- koordynacji (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z gminami sąsiednimi, ośrodkami naukowymi i akademickimi, związkami wyznaniowymi)

10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Na mocy art. 87 ust.1 i ust.5 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest sporządzany na okres 4 lat, co 2 lata wójt (burmistrz, prezydent) sporządza sprawozdanie z jego realizacji, które przedstawia Radzie Gminy (Miasta). Wskazane jest aby sprawozdania z realizacji Programu były przekazywane do wiadomości Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Sprawozdanie powinno określać poziom realizacji gminnego programu oraz efektywność wykonania planowanych zadań, w tym m.in. poziom (w % bądź liczbach):

- wydatków budżetu Gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- wartość finansową wykonanych/dofinansowanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach,
- liczba obiektów poddanych tym pracom,
- poziom (w %) objęcia terenu Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych,
- liczba utworzonych szlaków turystycznych,
- liczba wydanych wydawnictw, liczba szkoleń, imprez związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego itd.
- liczba osób zatrudnionych w agroturystyce i dziedzinach związanych z ochroną zabytków,
- ilość zabytków oznakowanych znakiem błękitnej tarczy.

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Należy jednak stwierdzić, iż ważne jest, aby gminy również z własnej inicjatywy podjęły próbę wygospodarowania w swoich budżetach środków w rozdziale 92120 - Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Jest to o tyle istotne, iż duża część źródeł wewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego we współfinansowanych przez nie projektach. Regularne zabezpieczanie środków z budżetu gminy pozwoli na podjęcie powolnych, ale systematycznych kroków w kierunku ratowania kolejnych obiektów dziedzictwa kulturowego.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami określa *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w Ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej w/w tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

Źródła krajowe:

- dotacje ministra kultury
- programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków
- dotacje powiatowe
- dotacje gminne
- dotacje Województwa
- dotacje Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji – Fundusz Kościelny

Źródła zagraniczne:

- źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych
- źródła pozaunijne - Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG

11.1 ŹRÓDŁA KRAJOWE

DOTACJE NA DOFINANSOWANIE PRAC KONSERWATORSKICH, RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT BUDOWLANYCH UDZIELANE PRZEZ MINISTRA WŁAŚCIWEGO DS. KULTURY

Zgodnie z artykułem 73 ustawy o ochronie zabytków osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku. Artykuł 74 mówi, iż dotacji udziela minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków.

Dotacja może być udzielona w wysokości do 50 % nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku. W wyjątkowych sytuacjach, gdy zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót. Także w sytuacji, gdy stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być również udzielona do wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Zgodnie z ustawą (art. 76) dotacja może być udzielona przed i po podjęciu prac z zakresu ochrony zabytków, a szczegółowe rozwiązania przewidują zwrot:

- nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, ustalonych na podstawie kosztorysu zatwierdzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku;
- nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji.

Art. 77 precyzuje zakres prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych na jakie może być przyznana dotacja i jednocześnie stanowi syntetyczną listę działań podejmowanych w ramach ochrony zabytków i opieki nad nim. Nakładami, o których mowa w ustawie są:

- sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- przeprowadzenie badań, konserwatorskich lub architektonicznych,
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
- opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
- wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego,
- sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
- zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
- stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,

- odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki,
- odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50 % oryginalnej substancji tej przynależności,
- odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
- modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności,
- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych,
- działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytkach wpisanych do rejestru, o których mowa w pkt. 7-15,
- zakup i montaż instalacji przeciw włamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Szczegółowe warunki i tryb udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku określa w drodze rozporządzenia właściwy minister.

PROGRAMY OPERACYJNE MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Ogłaszane decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego programy operacyjne stanowią podstawę ubiegania się o środki ministerialne na zadania z zakresu kultury realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze. Programy operacyjne określają: cele, zadania, typy projektów, alokację finansową, uprawnionych wnioskodawców, tryb naboru i wyboru wniosków, kryteria oceny, zobowiązania wnioskodawców, wskaźniki monitoringu. Przy ocenie wniosków branych jest pod uwagę wiele kryteriów, m.in.: wartość merytoryczna, zakorzenienie w tradycji, zasadność realizacji projektu, wiarygodność organizatora, efektywność wykorzystania środków. Programy są ogłaszane rokrocznie, z reguły w kilku priorytetach.

Względnie najłatwiej dostępnym, ogólnopolskim źródłem finansowania zabytków, jest Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Dziedzictwo kulturowe”, Priorytet „Ochrona zabytków”, którego celem jest ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, konserwacja i rewaloryzacja zabytków oraz udostępnianie zabytków na cele publiczne. Dofinansowanie dotyczy zabytków wpisanych do rejestru zabytków. Do priorytetu nie kwalifikują się projekty realizowane przy udziale środków europejskich. O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą ubiegać się podmioty prawa polskiego – osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne, będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie. Wnioskodawcami nie mogą być państwowe instytucje kultury nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub współprowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego i Ministra, państwowe szkoły i uczelnie wyższe, a także podmioty określone w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Skupia się on następujących celach:

- ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego;
- konserwacja i rewaloryzacja zabytków;
- udostępnianie zabytków na cele publiczne.

Wnioskodawcy mogą otrzymać dotację na:

- prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji niewymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych; lub w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (tzw. refundacja).

Można jeszcze wspomnieć o priorytecie „Kultura ludowa i tradycyjna”, którego celem jest wspieranie zjawisk związanych z kulturami tradycyjnymi funkcjonującymi na poziomie lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim, które występują zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich.

Dotacje przeznaczone są np. na działania o charakterze edukacyjnym służące przekazywaniu umiejętności i tradycji, działań edukacyjnych, w tym warsztatów, kursów i szkoleń dotyczących zagadnień szeroko pojętej kultury tradycyjnej, w jej materialnym i niematerialnym wymiarze; działań popularyzujących unikalne i żywe elementy kultur tradycyjnych, w tym konkursy, przeglądy, festiwale, seminaria i konferencje; zadań o charakterze artystycznym i użytkowym, inspirowanych tradycyjną twórczością, o charakterze interdyscyplinarnym i międzyśrodowiskowym.

O dotacje mogą ubiegać się samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe i prowadzący działalność gospodarczą w sferze kultury.

PROMESA MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Szczególnym rodzajem ministerialnego programu operacyjnego jest Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury w tym ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Program polega na dofinansowaniu przez Ministra Kultury wkładu własnego do wybranych projektów kulturalnych, realizowanych ze środków europejskich, w tym na zadania z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Dofinansowanie dotyczy projektów realizowanych w ramach:

- Regionalny Program Operacyjny WP 2014-2020,
- Programu Rozwój Obszarów Wiejskich 2014-2020,
- Programu Kreatywna Europa,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Uprawnionymi do pozyskania dotacji są jednostki samorządu terytorialnego oraz państwowe i samorządowe instytucje kultury, kościoły i związki wyznaniowe, archiwa państwowe, organizacje pozarządowe, publiczne szkoły artystyczne oraz państwowe uczelnie artystyczne. Promesa MKiDN może pokrywać maksymalnie 75 % wkładu krajowego (własnego) wnioskodawcy. W szczególnych przypadkach Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego może zdecydować o pokryciu więcej niż 100 % wkładu krajowego lub nawet odstąpić od wymogu posiadania tego wkładu.

Warto wspomnieć także o innych programach realizowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a mianowicie:

- „Rozwój infrastruktury kultury” - celem Programu „Rozwój infrastruktury kultury” jest wsparcie infrastruktury i poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, szkół i uczelni artystycznych oraz domów kultury.

➤ „Kultura dostępna” - celem programu jest wspieranie zadań służących ułatwieniu dostępu do kultury, skierowanych do szerokiego grona odbiorców i sprzyjających integracji społecznej.

➤ Promocja kultury polskiej za granicą 2017 – Promesa - celem programu jest kreowanie pozytywnego wizerunku Polski poza granicami kraju oraz trwałe zakorzenienie wśród zagranicznych odbiorców znajomości dorobku artystycznego i intelektualnego Polski i Polaków.

DOTACJE NA DOFINANSOWANIE PRAC KONSERWATORSKICH,
RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT BUDOWLANYCH UDZIELANE PRZEZ
WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTEKÓW

1. Cel rozdziału środków:

Poprawa stanu zachowania zabytków poprzez:

- a) ochronę i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego;
- b) konserwację i rewaloryzację zabytków;
- c) udostępnianie zabytków na cele publiczne.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań: prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):

- a) planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji, niewymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych;
- b) planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji, wymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych;
- c) przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (tzw. refundacja).

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego;
- b) z wnioskiem o udzielenie dofinansowania, o którym mowa w pkt 2 lit. c, może wystąpić wnioskodawca, którego działalność nie jest finansowana ze środków publicznych, po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Wnioskodawcami nie mogą być: państwowe instytucje kultury nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub współprowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego i Ministra Edukacji Narodowej, państwowe szkoły i uczelnie wyższe, a także podmioty określone w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

4. Koszty kwalifikujące się do dofinansowania:

- a) dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych może obejmować nakłady konieczne na prace lub roboty określone w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568 ze zm.);
- b) dofinansowanie może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych;
- c) dofinansowanie w wysokości do 100 % może być udzielone jedynie w przypadkach gdy:
 - zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową, albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac lub robót,
 - stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac lub robót.

Wnioskodawca ubiegający się o kwotę wyższą niż 50% nakładów koniecznych jest zobowiązany do uzasadnienia swojego wniosku. Uzasadnienie winno być poparte dokumentem potwierdzającym spełnienie przez wnioskodawcę przesłanek o których mowa w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (np. kserem karty białej, szczegółowy opis stanu zachowania obiektu sporządzony przez autora programu prac konserwatorskich, ekspertyza techniczna itp.).

DOTACJE WOJEWÓDZKIE

Proces dofinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, odbywa się zgodnie z art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz na podstawie odpowiedniej uchwały Sejmiku Województwa w sprawie trybu i zasad przyznawania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze województwa.

DOTACJE POWIATOWE

W myśl art. 81. ust. 1. i 2. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący powiatu, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Dotacja, w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

Art. 82. 1. Precyzuje, iż łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy lub powiatu nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

DOTACJE GMINNE

Zgodnie z art. 81 w/w ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1990 r. nr 16, poz. 95 ze zm.) finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach jest również obowiązkiem jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest ponadto jej zadaniem własnym.

Zasady i tryb postępowania o udzielenie dotacji z budżetu Gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków określa odpowiednia uchwała, podjęta przez Radę Gminy (Miasta).

DOTACJE MINISTERSTWA ADMINISTRACJI I CYFRYZACJI – FUNDUSZ KOŚCIELNY

Środki Funduszu Kościelnego, stosownie do art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. i § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia celów Funduszu Kościelnego (Dz. U. Nr 61, poz. 354), można przeznaczyć na remonty i konserwację obiektów sakralnych o wartości zabytkowej.

Dotowane będzie tylko wykonanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt - w szczególności: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.

11.2 ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE W RAMACH FUNDUSZY STRUKTURALNYCH

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2014 – 2020

Formy dofinansowania na projekty związane z tematyką ochrony dziedzictwa kulturowego wskazano w Osi priorytetowej 4: „Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego”. Priorytet 6 b „Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego” ma na uwadze:

- Zachowanie dziedzictwa kulturowego to fundamenty dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju,
- Konieczność zwiększania dostępności zasobów kultury ,
- Promowanie uczestnictwa w kulturze poprzez rozwój infrastruktury kultury i kształcenie podstawowych kompetencji kulturowych,
- Konieczność tworzenia warunków wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym,
- Konieczność zachowania i efektywnego wykorzystania zasobów kulturowych.

Priorytet inwestycyjny (P1 6c) „Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego”.

Typy projektów:

- ochrona obiektów dziedzictwa kulturowego ruchomych i nieruchomych poprzez dążenie do przywrócenia ich dawnej świetności, zabezpieczenie przed degradacją w przyszłości oraz udostępnienie jako atrakcji kulturalnych regionu,
- rozwój zasobów kultury poprzez inwestycje dotyczące infrastruktury służącej działalności kulturalnej i ochronie dziedzictwa kulturowego, umożliwiające podniesienie atrakcyjności kulturalnej regionu i zwiększenie dostępności dóbr kultury.

Projekty w ramach niniejszego działania mogą być realizowane w formule partnerstwa publiczno-prywatnego w rozumieniu Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. Nr 169, poz. 1420). Beneficjentami osi priorytetowej 6 mogą być:

- porozumienia podmiotów wyżej wymienionych, reprezentowane przez lidera,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną,
- instytucje kultury,
- podmioty, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,

PROGRAM ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH 2014 – 2020

Program jest realizowany na terenie całego kraju. Jego celem jest realizacja działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych. Wszystkie te działania będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W ramach działania M19 – Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER, czyli rozwój lokalny kierowany przez społeczność. Celem szczegółowym jest rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej.

Wysokość uzyskanej pomocy nie może być jednorazowo wyższa niż 25 000 zł, ale łącznie wysokość dofinansowania przypadająca na jednego beneficjenta w całym okresie realizacji programu może wynieść maksymalnie 100 000 zł. Refundacji podlegają koszty kwalifikowalne poniesione przez Beneficjenta w wysokości nie przekraczającej 70% tych kosztów.

Beneficjentami w ramach tego działania mogą być: osoby fizyczne, kółka rolnicze, JST ich związki i stowarzyszenia, organizacje pozarządowe, spółdzielnie, kościoły, związki wyznaniowe oraz jednostki organizacyjne nieposiadające prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. W przypadku projektów grantowych, grantobiorcami mogą być również sformalizowane grupy nieposiadające osobowości prawnej.

11.3 ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE POZAUNIJNE

MECHANIZM NORWESKI I MECHANIZM FINANSOWY EOG

Dofinansowanie może sięgać nawet 90% kosztów kwalifikowanych w zależności od rodzaju beneficjenta. Wzorem poprzedniej perspektywy będzie można ubiegać się o środki w ramach priorytetu poświęconego ochronie kulturowego dziedzictwa europejskiego, a w szczególności na projekty dotyczące:

- edukacja artystyczna i kulturalna,
- dziedzictwo kulturowe,
- muzyka i sztuki sceniczne,
- sztuki plastyczne i wizualne.

Współfinansowane będą następujące typy działań:

- organizacja wystaw, spektakli, koncertów, festiwali (w tym filmowych) i innych wydarzeń artystycznych,
- wspieranie współpracy oraz wymiany artystów w zakresie m.in. sztuk plastycznych, sztuk scenicznych, muzyki, fotografii, filmu i innych,

- wspieranie współpracy szkół artystycznych i uczelni artystycznych,
- współpraca ekspertów w dziedzinie nowoczesnych technik, dokumentacji, ochrony, konserwacji i promocji dziedzictwa kulturowego, zwalczania nielegalnego wywozu i wwozu oraz handlu skarbami kultury, zarządzania dziedzictwem narodowym,
- współpraca międzyinstytucjonalna instytucji kultury i archiwów.

Uprawnieni beneficjenci

- państwowe i samorządowe instytucje kultury, instytucje filmowe,
- publiczne szkoły artystyczne i uczelnie artystyczne,
- uczelnie publiczne (w przypadku projektów realizowanych przez ich wydziały artystyczne oraz wydziały związane z: kulturoznawstwem, historią, dziedzictwem kulturowym, zarządzaniem kulturą),
- archiwa państwowe,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki,
- organizacje pozarządowe ze sfery kultury.

Wartość i poziom dofinansowania projektu

Małe projekty – wartość dofinansowania: od 50 000 euro do 150 000 euro.

Duże projekty – wartość dofinansowania: od 150 000 euro do 1 000 000 euro.

Poziom dofinansowania projektu: do 90 proc. całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu.

Uwaga! Wskazane powyżej możliwości wsparcia finansowego mają charakter informacyjny. W celu znalezienia dokładnych szczegółów oraz odpowiedniej formy dofinansowania na określone zadania należy dotrzeć do dokumentów programowych oraz kryteriów przyznawania dotacji, ponieważ co roku mogą one ulegać zmianom.

12. ZESTAWIENIE OBIEKTÓW Z TERENU GMINY BRZOSTEK ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW ORAZ W REJESTRZE ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

EWIDENCJA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA (zweryfikowana przez Urząd Miejski w Brzostku w styczniu 2016 r.)

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Materiał	Datowanie	Użytkownik	Rejestr zabytków	Uwagi
1.	• BACZAŁKA	kapliczka	obok nr 11	mur.	1 poł. XIX	T. Raś		fund. Bułata, karta ewid. zielona
2.	BACZAŁKA	Dom	nr 3	drewn.	1928	Z. Hajec		
3.	BACZAŁKA	Stodoła	nr 3	drewn.	1944	Z. Hajec		

1.	• BRZOSTEK	Układ urbanistyczny d. miasteczka wraz z zabudową w granicach administracyjnych					A - 150 11.03.78	
2.	BRZOSTEK	Zespół kościoła parafialnego p.w. Znalezienia Krzyża Św.: a. kościół	Rynek	mur.	1814-1816		A-704 30.11.2011	kościół przebud. w poł. XIX, częściowo w latach 1946-47, 1995-1999, karta ewid. zielona
3.	BRZOSTEK	b. ogrodzenie	Rynek	mur.				
4.	BRZOSTEK	c. d. plebania	ul. Szkolna 23	mur.	1 poł. XIX	Dom Terapii Zajęciowej		
5.	BRZOSTEK	d. d. wikałówka	Rynek 15	mur.	pocz. XX	dom sióstr		
6.	BRZOSTEK	e. starodrzew	Rynek					
7.	BRZOSTEK	Kaplica cmentarna	ul. Szkolna	mur.	1864			Fundacji Anny i Mariana Nałęcz - Mysłowskich (burmistrza Brzostka)

8.	BRZOSTEK	Kaplica	Rynek	mur.	1816			przebud. 1918-1919, remont 1989, karta ewid. zielona
9.	BRZOSTEK	Kapliczka słupowa	skrzyżowanie ul. Mickiewicza z ul. 20 Czerwca	mur.	XVII (?)	na parceli Traciłowskiego		Wzniesiona w miejscu potyczki z wojskami Rakoczego, karta ewid. zielona
10.	BRZOSTEK	Budynek magistratu	Rynek 1	mur.	2 poł. XIX	Gmina Brzostek		
11.	BRZOSTEK	D. Karczma	ul. Mickiewicza 2	mur.	k. XVIII	Niklewicz	A-153 11.03.1978	ob. sklep, karta ewid. zielona
12.	BRZOSTEK	Budynek d. zajazdu	Rynek 16-17	mur.	poł. XVIII	Z. Szpak (17) Gotryf (16)		ob. mieszkalny, przebud. I. 60 XX, karta ewid. zielona
13.	BRZOSTEK	D. Synagoga	ul. Kr. Jadwigi 8	mur.	pocz. XX	Starostwo Powiatowe w Dębicy Skarb Państwa		ob. internat, przebud. I. 60 XX, karta ewid. zielona
14.	BRZOSTEK	Szkoła	ul. Szkolna 13	mur.	pocz. XX			przebud. I. 90 XX

15.	BRZOSTEK	Oficyna dworska	ul. Mysłowskiego 14	mur.	XIX/XX	H. Rusztowicz		karta ewid. zielona
16.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 2	mur.	2 poł. XIX	GS		przebud.
17.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 3	mur.	XIX/XX	E. Nowak		
18.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 9	mur.	2 poł. XIX	D. Kalina, A. Forys		karta ewid. zielona
19.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 12	mur.	2 poł. XIX	GS		

20.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 13	mur.	2 poł. XIX	GS		przebud. XIX/XX
21.	BRZOSTEK	Dom - D. Sad Grodzki	Rynek 14	mur.	1 poł. XIX	L. Zięba M. Szybist G. Betlej		
22.	BRZOSTEK	Dom (Apteka)	Rynek 18	mur.	l. 40 XX	k. Godawska		
23.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 29	mur.	pocz. XX	Golec		
24.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 30	mur.	pocz. XX	I i S. Gajda		

25.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 31	mur.	pocz. XX	H. i K. Kolbusz		remont
26.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 33	drewn.	pocz. XX	W. Roszkowski		
27.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 34	drewn.	pocz. XX	Gmina Brzostek		
28.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 35	drewn.	pocz. XX	W. Michalik		
29.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 39	mur.	XIX/XX	M. Drozd		Sklep Delikatesy
30.	BRZOSTEK	Dom	Rynek 38	mur.	XIX/XX	T. Wójcik		
31.	BRZOSTEK	Dom	ul. Mickiewicza 4	drewn.	okres międzywojenny	C. Rozwadowski		
32.	BRZOSTEK	Dom	ul. Mickiewicza 6	drewn.	okres międzywojenny	A. Kudelska B. J. Żuk		
33.	BRZOSTEK	Dom	ul. Mickiewicza 5	drewn.	1947	M. Szybowicz		

34.	BRZOSTEK	Dom	ul. Mysłowskiego 3	mur.	pocz. XX	B. Gwiżdż		
35.	BRZOSTEK	Dom	ul. 11 Listopada 2,4	mur.	okres międzywojenny	H. Mrozek		jeden budynek posiada dwa numery
36.	BRZOSTEK	Dom	ul. 11 Listopada 6	drewn.	okres międzywojenny	C. Krupa D. Kuraś		
37.	BRZOSTEK	Dom	ul. 11 Listopada 33	drewn.	okres międzywojenny	B. Król		
38.	BRZOSTEK	Dom	ul. Żydowska 1	drewn.	pocz. XX	F. Gajda		
39.	BRZOSTEK	Cmentarz parafialny z kwaterą wojskową nr 223 z I wojny światowej	ul. Szkolna		od XIX w.	Parafia Rzym. - Kat.		
40.	BRZOSTEK	Cmentarz wojenny nr 222				Gmina Brzostek	A-1144 15.04.2013	

1.	• BUKOWA	Kapliczka	przy drodze Pilzno - Jasło	mur.	2 poł. XIX	Pas Drogowy Drogi Krajowej		karta ewid. zielona
2.	BUKOWA	Kapliczka słupowa	przy drodze Brzostek - Jasło	mur.	poł. XIX	Pas Drogowy Drogi Krajowej		
3.	BUKOWA	Cmentarz wojskowy nr 218 z I wojny światowej z kapliczką słupkową		mur.	1915-18	Gmina Brzostek	A - 1145 22.04.2013	
4.	BUKOWA	D. Karczma - ob. dom	nr 56	drewn.	k. XIX	A. Szot		otynkowany
5.	BUKOWA	Dom	nr 50	drewn.	1935	L. Kolbusz		

1.	• GŁOBIKÓWKA	Zespół dworski a. spichlerz	nr 1	mur.	k. VIII w.	M. Marszałek	A-1153 24.04.2013	przebud. poł. XIX, remont k. lat 90tych XX, karta ewid. zielona
2.	GŁOBIKÓWKA	b. kapliczka	przy drodze do zespołu	mur.	1870			fund. Lewickich
3.	GŁOBIKÓWKA	c. pozostałości parku ze stawem				M. Marszałek		
4.	GŁOBIKÓWKA	Dom	nr 1	drewn.	1924	M. Marszałek		zbudowany na miejscu dworu
5.	GŁOBIKÓWKA	Pomnik Grunwaldzki		murmet.	1910			

1.	• GORZEJOWA	Kościół parafialny p.w. Św. Grzegorza		mur. drewn.	1 poł. XVIII	Parafia Rzym. - Kat.		pierwotnie kaplica mur., dobud. części drewn. 1936
2.	GORZEJOWA	Kapliczka	przy zbiegu dróg do kościółka i do Siedlisk Bogusz	mur.	XVIII/XIX	W. Kiec		

3.	GORZEJOWA	Kapliczka	przy kościele	mur.	XVIII/XIX	Parafia Rzym. - Kat.		
4.	GORZEJOWA	Kapliczka	przyś. Kujawy, przy granicy z Głobikówką	mur.	1882			fund. T. Nowicki
5.	GORZEJOWA	Młyn parowy	nr 98	drewn.	4 ćw. XIX	K. Golec		ob. dom mieszkalny, nadbud. pocz. XX, karta ewid. zielona
6.	GORZEJOWA	D. Karczma	nr 88	drewn.	k. XIX	Z. Krzywińska		ob. dom mieszkalny
7.	GORZEJOWA	Cmentarz wojenny nr 227 z I wojny światowej			1915	Gmina Brzostek	A - 1143 15.04.2013	
8.	GORZEJOWA	Szkoła		mur.	okres międzywojenny	Parafia Rzym. - Kat.		Rozbudowa 1985-1990
1.	JANUSZKOWICE	Dwór		mur.	1 poł. XIX	UG Brzostek	A-148a 03.03.1978	nieużytkowany, karta ewid. zielona
2.	JANUSZKOWICE	Park			XIX	Parafia Rzym. - Kat.		

3.	JANUSZKOWICE	D. rządcówka		mur.	XIX	AWRSP		
4.	JANUSZKOWICE	Cmentarz wojenny nr 217			1914-18	Gmina Brzostek	A-1146 15.04.2013	
1.	• KAMIENICA DLN.	Kapliczka	obok nr 51	mur.	2 poł. XIX			fund. W. Czarnowski, karta ewid. zielona
2.	KAMIENICA DLN.	Kapliczka słupowa	obok nr 104	mur.	pocz. XX	M. Piekarczyk		
3.	KAMIENICA DLN.	D. szkoła ob. dom	nr 1	drewn.	pocz. XX	Gmina Brzostek		
1.	• KLECIE	Kaplica p.w. Św. Leonarda		mur.	1890	UG Brzostek	A - 1141 18.04.2013	wokół niej założono w 1916 r. cmentarz wojenny
2.	KLECIE	Cmentarz wojenny nr 220			1916	UG Brzostek	A - 1141 18.04.2013	założony wokół kaplicy św. Leonarda

3.	KLECIE	Zespół dworsko - parkowy a. dwór	przy drodze Pilzno - Jasło	mur.	1 poł. XIX	Spółdzielnia Produkcyjna „Przebój”	A- 286 21.10.1986	karta ewid. zielona
4.	KLECIE	b. oficyna	przy drodze Pilzno - Jasło	mur.	1 poł. XIX	Spółdzielnia Produkcyjna „Przebój”		karta ewid. zielona
5.	KLECIE	c. gorzelnia	przy drodze Pilzno - Jasło	mur.	1 poł. XIX	Spółdzielnia Produkcyjna „Przebój”		karta ewid. zielona
6.	KLECIE	d. stajnia	przy drodze Pilzno - Jasło	mur.	1 poł. XIX	Spółdzielnia Produkcyjna „Przebój”		karta ewid. zielona
7.	KLECIE	e. park	przy drodze Pilzno - Jasło		XIX			
8.	KLECIE	Grób masowy wojenny nr 221				Gmina Brzostek	A-1142 15.04.2013	

1.	• NAWSIE BRZOSTECKIE	Kapliczka		mur.		Kolbusz (poprzednio Janton)		rekonstrukcja w 2000 r. zniszczonej z poł. XIX, karta ewid. zielona
2.	NAWSIE BRZOSTECKIE	Kapliczka	obok nr 53	mur.	1 poł. XIX	B. Gąsior		
3.	NAWSIE BRZOSTECKIE	Dom	nr 47	drewn.	1949	W. Kobak		

1.	• OPACIONKA	Kapliczka	przy drodze do Gogołowa	mur.	poł. XIX	Nowak		
2.	OPACIONKA	D. dwór	nr 40	mur.	1 poł. XIX	Z. Pruchnik		Pierwotnie wchodzący w skład założenia folwarcznego OO. Benedyktynów z Tyńca, przebud. 1984-86, ob. użytkowany na magazyn gospodarczy karta ewid. zielona
3.	OPACIONKA	Kaplica dworska, ob. cmentarna		mur.	1857	Parafia Rzym.-Kat.		przeniesiona w 2 poł. XX, karta ewid. zielona
4.	OPACIONKA	Dzwonnica		mur.	1857	Parafia Rzym.-Kat.		karta ewid. zielona
5.	OPACIONKA	relikty parku				Z. Pruchnik		

1.	• PRZECZYCA	kościół p.w. NMP Wniebowziętej		mur.	1904-1906	Parafia Rzym. - Kat.	A-750 08.02.2012	wg projektu Stanisława Majerskiego, pod kierunkiem bud. Ryby, wieża w czasie wojny zniszczona, odbud. polichromia wyk. J. Markiewicz, karta ewid. biała
2.	PRZECZYCA	b. plebania		mur.	1910	Parafia Rzym. - Kat.		rozbudowa 2003 - 2004
3.	PRZECZYCA	c. starodrzew				Parafia Rzym. - Kat.		
4.	PRZECZYCA	Kaplica grobowa rodziny Kaput na cmentarzu		mur.	1884	cmentarz parafialny		
5.	PRZECZYCA	Kapliczka	przy drodze do Jodłowej	drewn.	XIX	Z. Nawracaj		karta ewid. zielona (?)
6.	PRZECZYCA	Park podworski	przy drodze do Jodłowej	mur.	2 poł. XIX	Gmina Brzostek	A-314 28.10.1987	ob. Szkoła Podstawowa

7.	PRZECZYCA	b. spichlerz	przy drodze do Jodłowej	mur.	2 poł. XIX	Gmina Brzostek	A-322 11.02.1969	
8.	PRZECZYCA	c. budynek gospodarczy	przy drodze do Jodłowej	mur.	2 poł. XIX	Gmina Brzostek		
9.	PRZECZYCA	d. pozostałości parku	przy drodze do Jodłowej			Gmina Brzostek		
10.	PRZECZYCA	D. Karczma ob. dom	przy drodze do Jodłowej	drewn.	k. XIX	A. Drechy (zam. Zawada)		nieużytkowany
11.	PRZECZYCA	Dom d. kancelaria wójta	nr 81	drewn.	k. XIX	H. Solecki		nieużytkowany, karta ewid. zielona

1.	SIEDLIKA- BOGUSZ	kościół p.w. Narodzenia NMP		mur.	1909-1912	Parafia Rzym. - Kat.	A - 748 08.02.2012	wg projektu Jana Sas - Zubrzyckiego, karta ewid. zielona
2.	SIEDLIKA- BOGUSZ	b. plebania		mur.	pocz. XX	Parafia Rzym. - Kat.		
3.	SIEDLIKA- BOGUSZ	c. wikarówka		mur.	pocz. XX	Parafia Rzym. - Kat.		
4.	SIEDLIKA- BOGUSZ	d. kaplica grobowa Boguszów	na cmentarzu parafialnym	mur.	1860	Parafia Rzym. - Kat.		karta ewid. zielona
5.	SIEDLIKA- BOGUSZ	e. kostnica	na cmentarzu parafialnym	drewn.	2 poł.	Parafia Rzym. - Kat.		
6.	SIEDLIKA- BOGUSZ	f. starodrzew				Parafia Rzym. - Kat.		
7.	SIEDLIKA- BOGUSZ	Kapliczka		mur.	1861	Kordela		fund. W.i A. Lubasza, karta ewid. zielona

8.	SIEDLIKA- BOGUSZ	Kapliczka		mur.	1885	J. Kudlacz		fund. Wojciecha Kudlacza, karta ewid. zielona
9.	SIEDLIKA- BOGUSZ	Pomnik Grunwaldzki		kam.	1910		B-743 12.01.2016	
10.	SIEDLIKA- BOGUSZ	Zespół dworsko - parkowy a. dwór		mur.	pocz. XIX	Agencja Nieruchomoś ci Rolnych	A - 142 27.02.78	przebud. pocz. XX, nieużytkowany, stan bardzo zły, karta ewid. zielona
11.	SIEDLIKA- BOGUSZ	b. oficyna tzw. stary dwór		mur.	XVIII	Agencja Nieruchomoś ci Rolnych		nieużytkowana, karta ewid. zielona
12.	SIEDLIKA- BOGUSZ	c. stajnia		mur.	XIX	Agencja Nieruchomoś ci Rolnych		nieużytkowana, karta ewid. zielona
13.	SIEDLIKA- BOGUSZ	d. piwnica		mur.	XVIII	Agencja Nieruchomoś ci Rolnych		nieużytkowana, karta ewid. zielona
14.	SIEDLIKA- BOGUSZ	e. park			XVIII/XIX	Agencja Nieruchomoś ci Rolnych		

15.	SIEDLIKA- BOGUSZ	f. kapliczka		mur.	2 poł. XIX	Agencja Nieruchomoś ci Rolnych		
16.	SIEDLIKA - BOGUSZ	Młyn wodny	nr 130	drewn.	1924	R. Markiewicz		

1.	• SKUROWA	Kapliczka	naprzeciw nr 15	mur.		W. Szczepanik		w latach 70-tych XX w czasie przebudowy drogi przesunięta, rekonstrukcja w 1998 pierwotnej z poł. XIX (1846), karta ewid. zielona (?)
2.	SKUROWA	Kapliczka słupowa	obok nr 2	mur.	1924	W. Ramut		
3.	SKUROWA	Kapliczka słupowa	na terenie podworskim przyś. Odwodzie	mur.	poł. XIX	Cz. Łukasik		

1.	• SMARŻOWA	Kapliczka podworska - relikty parku	obok nr 175	mur.	XIX	A. Czyż ostatnim dzierzawcą był Pawłowski z Kleci		z d. zespołu zachowały się relikty parku i kapliczka dworska
2.	SMARŻOWA	Kapliczka	na granicy Smarżowej z Siedliskami Bogusz	mur.	1937			
3.	SMARŻOWA	Kapliczka słupowa		mur.	1910	T. Wojnar		
4.	SMARŻOWA	Zespół dworski a. dwór		drewn.	k. XIX	Gmina Brzostek		Wiejski Ośrodek Zdrowia
5.	SMARŻOWA	b. budynek podworski				Gmina Brzostek		
6.	SMARŻOWA	c. pozostałości parku				Gmina Brzostek w użytkowaniu A. Majewski		
7.	SMARŻOWA	Zagroda a. dom	nr 80	drewn.	pocz. XX	J. Janecka		nieużytkowany

8.	SMARŻOWA	b. budynek gospodarczy	nr 80	drewn.	pocz. XX	J. Janecka		nieużytkowany
1.	• WOLA BRZOSTECKA	Kapliczka		mur.	1 poł. XIX	Z. Bielański		karta ewid. zielona (?)
1.	ZAWADKA BRZOSTECKA	Kapliczka słupowa	na granicy z Brzostkiem	kam.	poł. XVIII	B. Mysiak		karta ewid. zielona
2.	ZAWADKA BRZOSTECKA	Kapliczka słupowa	przy drodze krajowej	mur.	1895	S. Tyburowski		karta ewid. zielona
3.	ZAWADKA BRZOSTECKA	Dwór	nr 62	mur.	k. XVIII	E. Mysiak od 1957 r.		przebud. w 1916 r., karta ewid. zielona
4.	ZAWADKA BRZOSTECKA	Cmentarz wojenny nr 226				Gmina Brzostek	A-386 21.10.1995	

Wykaz opracowany na podstawie materiałów z UM w Brzostku.

Opracowała: mgr Barbara Łyżka, 2002 r. ewidencja zweryfikowana przez UM w Brzostku w styczniu 2016 r.

**13. Ewidencja stanowisk archeologicznych
na obszarze GMINY BRZOSTEK**
(zweryfikowana przez Urząd Miejski w Brzostku w 2016 r.)

BĄCZAŁKA				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	106-71	54	1. ślad osadnictwa ze schyłkowego paleolitu; 2. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
2	106-71	55	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia; 2. ślad osadnictwa z epoki średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
3	106-71	56	1. ślad osadnictwa z okresu prahistorycznego;	Ewidencja PWKZ
4	106-71	57	1. ślad osadnictwa z wczesnej epoki brązu;	Ewidencja PWKZ

BRZOSTEK				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	106-70	1	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
2	106-70	2	1. ślad osadnictwa z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
3	106-70	3	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
4	106-70	4	1. Grodzisko (?) Z epoki wczesnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
5	106-70	5	1. punkt osadniczy z późnego okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ

6	106-70	6	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia; 2. ślad osadnictwa z epoki paleolitu schyłkowego; 3. ślad osadnictwa z epoki wczesnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
----------	---------------	----------	--	----------------

BUKOWA				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	107-70	40	1. punkt osadniczy z epoki brązu; 2. punkt osadniczy z okresu wczesnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
2	107-70	41	1. punkt osadniczy z okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ

3	107-70	42	1. ślad osadnictwa z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
4	107-70	43	1. ślad osadnictwa z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
5	107-70	44	1. ślad osadnictwa z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
6	107-70	45	1. ślad osadnictwa z przełomu neolitu i wczesnej epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
7	107-70	46	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu; 2. ślad osadnictwa z wczesnej epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
8	107-71	8	1. punkt osadniczy z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
9	107-71	9	1. punkt osadniczy z wcz. epoki brązu; 2. punkt osadniczy z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ

10	107-71	7	1. ślad osadnictwa kultury pucharów lejowatych z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
-----------	---------------	----------	---	----------------

GORZEJOWA

Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	106-70	17	1. punkt osadniczy z okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ
2	105-70	51	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
3	105-70	52	1. ślad osadnictwa z okresu nowożytnego;	Ewidencja PWKZ
4	105-70	53	1. ślad osadnictwa z okresu późnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ

5	105-70	54	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu; 2. ślad osadnictwa prahistorycznego;	Ewidencja PWKZ
6	105-70	56	1. ślad osadnictwa z okresu późnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ

GRUDNA DOLNA

Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	105-71	29	1. ślad osadniczy z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
2	105-71	31	1. osada z okresu prahistorycznego;	Ewidencja PWKZ
3	105-71	32	1. ślad osadniczy z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
4	105-71	33	1. ślad osadniczy z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
5	105-71	34	1. ślad osadniczy z epoki	Ewidencja PWKZ

			kamienia; 2. ślad osadniczy z epoki neolitu; 3. ślad osadniczy z okresu prahist.;	
6	105-71	38	1. ślad osadniczy z epoki kamienia; 2. osada z okresu średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
7	105-71	39	1. ślad osadniczy z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
8	105-71	40	1. ślad osadniczy ze średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
9	105-71	41	1. osada z okresu średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
10	105-71	42	1. ślad osadniczy z epoki kamienia; 2. osada z okresu średniowiecza;	Ewidencja PWKZ

GRUDNA GÓRNA				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	105-71	43	1. osada prahistoryczna 2. osada z okresu średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
2	105-71	44	1. ślad osadniczy z epoki kamienia; 2. osada z okresu średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
3	105-71	45	1. ślad osadniczy z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
4	105-71	46	1. ślad osadniczy z epoki kamienia; 2. ślad osadniczy z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
5	105-71	47	1. ślad osadniczy z epoki kamienia; 2. ślad osadniczy z okresu	Ewidencja PWKZ

			średniowiecza;	
6	105-71	48	1. ślad osadniczy z epoki kamienia; 2. osada z okresu średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
7	105-71	49	1. ślad osadniczy z epoki kamienia; 2. ślad osadniczy z okresu średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
8	105-71	50	1. ślad osadniczy z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
9	105-71	51	1. ślad osadniczy z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
10	105-71	52	1. ślad osadniczy z epoki kamienia; 2. osada kultury malickiej z epoki neolitu; 3. ślad osadniczy prehistoryczny;	Ewidencja PWKZ

GŁOBIKÓWKA				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	105-71	9	1. osada produkcyjna z okresu nowożytnego;	Ewidencja PWKZ
2	105-71	10	1. ślad osadniczy z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
3	105-71	11	1. ślad osadniczy z okresu średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
4	105-71	12	1. osada z okresu średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
5	105-71	13	1. ślad osadniczy prahistoryczny; 2. osada z okresu średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
6	105-71	14	1. ślad osadniczy z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
7	105-71	15	1. ślad osadniczy z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ

8	105-71	30	1. ślad osadniczy z epoki neolitu; 2. osada prahist.	Ewidencja PWKZ
----------	---------------	-----------	---	----------------

JANUSZKOWICE				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	107-71	19	1. ślad osadniczy z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
2	107-71	18	1. punkt osadniczy kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ
3	107-71	10	1. ślad osadniczy z epoki neolitu /wczesnej epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
4	107-71	11	1. punkt osadniczy z epoki neolitu; 2. punkt osadniczy z epoki neolitu /wczesnej epoki brązu; 3. punkt osadniczy z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ

KAMIENICA DOLNA				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	106-70	21	1. ślad osadnictwa z wczesnej epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
2	106-70	20	1. ślad osadnictwa z późnego okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ
3	106-70	18	1. punkt osadniczy z epoki neolitu	Ewidencja PWKZ
4	106-70	22	1. ślad osadnictwa z paleolitu schyłk. lub mezolitu	Ewidencja PWKZ
5	105-70	19	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu; 2. ślad osadnictwa kultury przeworskiej z okresu wpływów rzymskich; 3. ślad osadnictwa z późnego średn.;	
6	105-70	20	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu; 2. ślad osadnictwa prahistoryczny;	

KAMIENICA GÓRNA				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	106-71	48	1. ślad osadnictwa prahistorycznego;	Ewidencja PWKZ
2	106-71	49	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
3	106-71	50	1. ślad osadnictwa prahistorycznego;	Ewidencja PWKZ
4	106-71	51	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia; 2. ślad osadnictwa ze średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
5	106-71	52	1. ślad osadnictwa prahistorycznego;	Ewidencja PWKZ
6	106-71	53	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
7	106-71	58	1. osada z wczesnej z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
8	106-71	59	1. ślad osadnictwa prahistorycznego; 2. ślad osadnictwa ze średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
9	106-71	60	1. ślad osadnictwa ze średniowiecza;	Ewidencja PWKZ

KLECIE				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	107-70	39	1. punkt osadniczy z wczesnego średniowiecza;	1. Ewidencja PWKZ 2. Wpis do rejestru zabytków nr A-680 z dnia 22.11.1972 r.

NAWSIE BRZOSTECKIE				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	106-71	1	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
2	106-70	7	1. punkt osadniczy kultury pucharów lejowatych z epoki neolitu; 2. punkt osadniczy z późnego okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ
3	106-71	4	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
4	107-71	21	1. punkt osadniczy kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ

5	106-71	12	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu; 2. osada prahist.; 3. ślad osadniczy kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ
6	106-71	13	1. ślad osadnictwa prahistorycznego;	Ewidencja PWKZ
7	106-71	14	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia; 2. ślad osadnictwa prahistoryczny;	Ewidencja PWKZ
8	106-71	15	1. osada kultury łużyckiej z epoki brązu i wczesnej epoki żelaza; 2. osada średniowieczna;	Ewidencja PWKZ
9	106-71	16	1. ślad osadnictwa prahistorycznego;	Ewidencja PWKZ
10	106-71	17	1. osada kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ

11	106-71	18	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
12	106-71	19	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia; 2. ślad osadnictwa średniowieczny;	Ewidencja PWKZ
13	106-71	26	1. ślad osadnictwa prahistorycznego;	Ewidencja PWKZ
14	106-71	40	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia; 2. ślad osadnictwa średniowieczny;	Ewidencja PWKZ

OPACIONKA				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	107-71	17	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
2	106-71	5	1. osada kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ

3	106-71	20	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia; 2. ślad osadnictwa z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
4	106-71	43	1. osada kultury łużyckiej z epoki brązu i wczesnej epoki żelaza; 2. ślad osadnictwa średniowiecznego;	Ewidencja PWKZ
5	106-71	44	1. nasyp ziemny (kurhan?)	Ewidencja PWKZ

PRZECZYCA				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	106-70	23	1. punkt osadniczy z epoki brązu; 2. Grodzisko z wczesnego średniowiecza;	1. Ewidencja PWKZ 2. Wpis do rejestru zabytków nr A-678 z dnia 22.12.1971 r.
2	106-70	44	1. III/IV okres epoki brązu	Ewidencja PWKZ

3	106-70	33	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
4	106-70	34	1. punkt osadniczy z wczesnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
5	106-70	35	1. punkt osadniczy z neolitu/wcz. epoki brązu; 2. punkt osadniczy kultury pucharów lejowatych z neolitu; 3. punkt osadniczy z wczesnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
6	106-70	30	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu; 2. ślad osadnictwa z neolitu/wcz. epoki brązu; 3. punkt osadniczy z epoki brązu; 4. punkt osadniczy z wczesnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
7	106-70	29	1. punkt osadniczy z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
8	106-70	32	1. ślad osadnictwa z epoki brązu?;	Ewidencja PWKZ
9	106-70	31	1. punkt osadniczy z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ

SIEDLIKA-BOGUSZ				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	106-70	11	1. cmentarzysko ciałopalne z epoki brązu (?); 2. obiekt obronny z wczesnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
2	106-70	16	1. punkt osadniczy z epoki neolitu i wczesnej epoki brązu; 2. ślad osadnictwa z wczesnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
3	106-70	15	1. ślad osadnictwa z neolitu/wczesnej epoki brązu; 2. punkt osadniczy z późnego okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ

4	106-70	14	1. punkt osadniczy kultury pucharów lejowatych z epoki neolitu; 2. punkt osadniczy z późnego okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ
5	106-70	13	1. ślad osadnictwa z neolitu;	Ewidencja PWKZ
6	106-70	12	1. punkt osadniczy z epoki neolitu; 2. punkt osadniczy z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
7	105-70	7	1. ślad osadnictwa prahistorycznego; 2. ślad osadnictwa z późnego średniow,;	Ewidencja PWKZ
8	106-70	8	1. punkt osadniczy z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
9	106-70	9	1. ślad osadnictwa z neolitu/wczesnej epoki brązu; 2. punkt osadniczy z neolitu lub epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
10	106-71	3	1. osada kultury pucharów lejowatych z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ

11	106-70	10	1. punkt osadniczy z neolitu lub epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
12	105-70	50	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
13	105-70	55	1. ślad osadnictwa prahistorycznego;	Ewidencja PWKZ
14	105-70	57	1. ślad osadnictwa z wczesnej epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
15	105-70	58	1. ślad osadnictwa z późnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
16	105-70	59	1. osada z epoki neolitu; 2. ślad osadnictwa z późnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
17	105-70	60	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
18	105-70	61	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
19	105-70	62	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
20	105-71	18	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia; 2. ślad osadnictwa ze średniowiecza;	Ewidencja PWKZ

SKUROWA				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	106-70	36	1. punkt osadniczy kultury pucharów lejowatych (?) z epoki neolitu; 2. punkt osadniczy z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
2	106-70	37	1. punkt osadniczy z neolitu lub wcz. epoki brązu; 2. ślad osadnictwa z późnego okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ
3	107-70	38	1. ślad osadniczy z neolitu;	Ewidencja PWKZ
4	106-70	38	1. ślad osadnictwa prahistoryczny;	Ewidencja PWKZ
5	106-70	39	1. ślad osadnictwa z epoki brązu?;	Ewidencja PWKZ

SMARZOWA				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	106-71	2	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
2	105-71	16	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
3	105-71	17	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
4	105-71	19	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia; 2. ślad osadnictwa prahistoryczny;	Ewidencja PWKZ
5	105-71	20	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
6	105-71	21	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
7	105-71	22	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia;	Ewidencja PWKZ
8	105-71	23	1. ślad osadnictwa prahistoryczny;	Ewidencja PWKZ
9	106-71	21	1. osada z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
10	106-71	22	1. ślad osadnictwa z epoki kamienia; 2. ślad osadnictwa z epoki neolitu; 3. ślad osadnictwa z epoki średniowiecza;	Ewidencja PWKZ

11	106-71	23	1. ślad osadnictwa kultury przeworskiej z późnego okresu wpływów rzymskich;	Ewidencja PWKZ
12	106-71	24	1. ślad osadnictwa prahistoryczny;	Ewidencja PWKZ
13	106-71	25	1. ślad osadnictwa z wcz. epoki brązu;	Ewidencja PWKZ

WOLA BRZOSTECKA				
Nr stanowiska archeologicznego w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Rodzaj i chronologia stanowiska archeologicznego	Forma ochrony
1	106-71	27	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu;	Ewidencja PWKZ
2	106-71	28	1. osada kultury łużyckiej z epoki brązu – wcz. epoki żelaza; 2. ślad osadnictwa z epoki wczesnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
3	106-71	29	1. osada kultury łużyckiej z epoki brązu – wcz. epoki żelaza; 2. osada z epoki wczesnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ

4	106-71	30	1. osada kultury łużyckiej z epoki brązu (?); 2. ślad osadnictwa z epoki wczesnego średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
5	106-71	31	1. osada (?) kultury łużyckiej z epoki brązu – wcz. epoki żelaza;	Ewidencja PWKZ
6	106-71	32	1. osada kultury łużyckiej z epoki brązu – wcz. epoki żelaza; 2. ślad osadnictwa z wcz. epoki brązu;	Ewidencja PWKZ

7	106-71	33	1. ślad osadnictwa kultury łużyckiej z epoki brązu – wcz. epoki żelaza;	Ewidencja PWKZ
8	106-71	34	1. osada kultury łużyckiej z epoki brązu – wcz. epoki żelaza;	Ewidencja PWKZ
9	106-71	35	1. osada kultury łużyckiej z epoki brązu – wcz. epoki żelaza;	Ewidencja PWKZ
10	106-71	36	1. osada (?) kultury łużyckiej (?) z epoki brązu – wcz. epoki żelaza;	Ewidencja PWKZ
11	106-71	37	1. osada prahistoryczna; 2. ślad osadnictwa z epoki średniowiecza;	Ewidencja PWKZ

12	106-71	38	1. ślad osadnictwa z epoki neolitu; 2. ślad osadnictwa z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ
13	106-71	39	1. ślad osadnictwa prahistoryczny; 2. ślad osadnictwa z epoki średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
14	106-71	41	1. ślad osadnictwa prahistoryczny; 2. ślad osadnictwa z epoki średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
15	106-71	42	1. ślad osadnictwa z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ

16	106-71	45	1. osada kultury łużyckiej z epoki brązu – wcz. epoki żelaza;	Ewidencja PWKZ
17	106-71	46	1. osada kultury łużyckiej z epoki brązu – wcz. epoki żelaza; 2. ślad osadnictwa z epoki średniowiecza;	Ewidencja PWKZ
18	106-71	47	1. ślad osadnictwa z epoki brązu;	Ewidencja PWKZ

Wykaz opracowany na podstawie materiałów z WUOZ Delegatura w Rzeszowie oraz Urzędu Miejskiego w Brzostku.

